82
1

philatelica

philatelica

1982/1

TARTALOM

Surányi László:
Az 1919. szegedi bélyegkiadás

Dr. Rüdiger Wurth (Ausztria):
A Dunagőzhajózási Társaság postaszolgálatai

Állásfoglalásunk az első magyar bélyegről

Dr. Palotás Zoltán:
Kárpátalja postabélyegzői 1939 – 1944 II. — Táblázatok

Dr. Simády Béla:
Tábori posta Kárpátalján 1939

Dr. Simády Béla:
Az 1871-es első nyomású kétkrajcáros rányomott bélyeg

Figyelmébe ajánljuk — Tájékoztatók, közlemények, új felfedezések
— Ál-kettősnyomat díjjegyes levelezőlapon — kutatnak az ifjúsági szakkörök

Idegen nyelvű tartalom

A MAGYAR BÉLYEGGYŰJTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
TUDOMÁNYOS KÖZLÖNYE
BUDAPEST VI., VÖRÖSMARTY U. 65.
FELELŐS SZERKESZTŐ: SURÁNYI LÁSZLÓ
SZERKESZTŐK: HRABÁL LÁSZLÓ
VISNYOVSZKI GÁBOR
FELELŐS KIADÓ: KISS ERNŐ
XII. ÉVFOLYAM

Az 1919. szegedi bélyegkiadás

SURÁNYI LÁSZLÓ

Bevezetés

Egy-egy nép történelmét híven tükrözi bélyegeinek gyűjteménye. Megmutatja politikai, társadalmi változásait, dicső és sötét korszakait. Az 1919-es Magyarországi Tanácsköztársaság leverésére szövetkezett antant hatalmak céljainak elérésére a vagyonuktól és kiváltságaiktól megfosztott magyar arisztokratákból, földbirtokosokból, tőkésekből és levitézlett katonatisztekből úgynevezett nemzeti kormányt hoztak létre a franciák által megszállt Aradon, ahonnan rövid idő múlva áttelepültek Szegedre. E korszak tanúja az a bélyegsorozat, amelyet ez a kormány adott ki. Ez a helyi kiadás a magyar gyűjtemények szerves része.

A témáról ez ideig egyetlen katalógusszerű írás jelent meg 1920-ban — az is német nyelven.[1]

Más idevonatkozó írás szintén a 20-as évekből származik. Ez viszont — nagyon felületesen — csak a hamisítványok felismerésével foglalkozott.[2]

Időszerű és fontos feladatunknak tartjuk több, mint 60 év távlatából, hogy a Bélyegmúzeum okmány- és gyűjteménytárának és autentikus történelmi tanulmányoknak a felhasználásával a bélyegek létrejöttének körülményeit, a kor társadalmi viszonyait Szegeden, a valóságnak megfelelően bemutassuk.

Politikai és gazdasági előzmények

Az őszirózsás forradalom megteremtette Szegeden is a Nemzeti Tanács szerveit.

Az 1918. november 13-án aláírt fegyverszüneti egyezmény hatálybalépése után közvetlenül a franciák még nem szállták meg Szegedet.

A Szegedtől délre eső területek megszállása viszont megfosztotta a várost a természetes nyersanyag és szénforrásoktól. Nagy nehézségekbe ütközött az ellátás biztosítása, amelyet a szintén nagy gondokkal küzdő központi kormány sem tudott megoldani. A szén- és nyersanyaghiány miatt leállt a termelés. A növekvő munkanélküliség következtében nőtt az elégedetlenség és a frontokról hazaözönlő katonák is forradalmi változásokat követeltek.

Miután Budapesten 1918. november 24-én megalakult a Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), Szegeden is létrejöttek a munkásokból és katonákból álló kommunista csoportok, amelyek a forradalmi tömegek élére állottak.

A polgári vezetés alatt álló Nemzeti Tanács „Szeged növekvő forradalmiságának ellensúlyozására december elején felterjesztésben javasolta a kormánynak, hogy a teljesen megbízhatatlan katonaságot bocsássa el és a

belgrádi fegyverszüneti szerződésre való hivatkozással kérje, hogy Szegedet francia csapatok szállják meg."[3]

Ezek után december 10-én megkezdődött a franciák bevonulása Szegedre. Számuk állandóan növekedett és 1919. január elején már négy zászlóalj és két lovasszázadnyi helyőrség volt.[4]

A rendfenntartó francia alakulatok parancsnoka a hozzá küldött üdvözlő levélre a szegedi Nemzeti Tanácsnak válaszolva kijelentette: „Anélkül, hogy az Önök belső viszonyaiba avatkoznánk, azon feltétel alatt, hogy a rend fenntartassék, mindenkor a szabadság, jog és köztársaság katonái maradunk."[5]

A belső politikai viszonyokba 1919 márciusáig, a proletárdiktatúra uralomra jutásáig, tényleg nem avatkoztak be, mégis bátorítást adtak az ellenforradalmi erők szervezkedéséhez. Megindult Szegeden a budapesti központok kiküldötteinek vezetésével a Székely Nemzeti Tanács és a Magyarország Területi Épségét Védő Liga (TEVÉL) címen működő ellenforradalmi alakulatok helyi szerveinek kiépítése.[6]

A két munkáspárt március 21-i egyesülésének, a Budapesti Munkástanács aznapi, történelmi nevezetességű ülésének, a proletárdiktatúra kikiáltásának, a Forradalmi Kormányzótanács kinevezésének híre március 22-én terjedt el Szegeden.[7]

Szeged dolgozói az utcákra tódultak, hogy rögtönzött népgyűléseken, ahol az egyesült párt szónokai — a jelenlevők üdvrivalgásai közepette — bejelentették a Tanácsköztársaság kikiáltását.[8]

A megszálló francia csapatok Nagykikindán székelő főparancsnoksága már március 22-én megtette az előkészületeket a szegedi munkáshatalom leverésére. A legfontosabb középületeket katonaság vette körül. Újszegeden a francia tüzérség készen állt a város lövésére. A helyőrség parancsnoka felszólította a direktóriumot, hogy a közigazgatást adják át a francia katonai hatóságoknak.

A végrehajtó bizottság erélyes válasza így hangzott: „a szegedi dolgozók szabadsága érdekében elvárja, hogy az imperialista megszállók eltávoznak a városból".[9]

A franciák válasza: március 23-án Betrix ezredes, mint a magyarországi francia haderők parancsnoksága által kinevezett városkormányzó érkezett a városba, hogy megkezdje kimondottan politikai tevékenységét. A vele együtt érkező szenegáli, madagaszkári, annami, szpáhi ezredek létszáma elérte a 40 000 főt.[10]

Március 26-án Betrix elérkezettnek látta az időt, hogy hatalmas katonai túlerőre támaszkodva kényszerhelyzetbe hozza a direktóriumot és megbuktassa Szegeden a proletárdiktatúrát. Átadta azt a nyolc pontból álló ultimátumot, amelyben a szegedi forradalmi katonaság és munkásság lefegyverzését, a Tanácsköztársasággal való kapcsolat megszakítását követelte. A forradalmi intéző bizottság a március 26-ról 27-re virradó éjjel tárgyalta meg az ultimátumot és „... megállapította, hogy a helyi viszonyok folytán nincs módjában végrehajtani a kormányzótanács intézkedéseit és ezért úgy határozott, hogy elhagyja a várost".[11]

A megszálló francia katonai hatóságok a forradalmi direktórium elüldözése után nem vezettek be azonnal nyílt ellenforradalmi diktatúrát. Olyan hatalmat teremtettek, amely átmenet volt a proletárdiktatúrától a nyílt ellenforradalmi diktatúrához. Ezzel igyekeztek megtéveszteni a munkásságot és leszerelni forradalmi lendületét.[12]

A franciák lefegyverezték a Vörös Hadsereg Szegeden maradt alakulatait és helyettük ellenforradalmi karhatalmat hoztak létre, közöttük a leghirhedtebb tiszti különítményeket, Héjjas, Prónay, Osztenburg vezetésével.

Az antant hatalmak először kísérletet tettek arra, hogy belső ellenforradalmi erőkre támaszkodva buktassák meg a Tanácsköztársaságot. Amikor látták, hogy ez lehetetlen, a franciák által megszállt Aradon május elején Károlyi Gyula gróf elnökletével ellenforradal-

mi kormányt hoztak létre. Ettől a kormánytól remélték, hogy miután az antant csapatok Budapestre bevonulnak, átveszi a hatalmat és mindenben végrehajtja az antant kívánságait.

Miután a franciák átadták Arad megszállását a románoknak, tovább kellett állnia a „kormánynak", mert a román tőkések és bojárok nem nézték jó szemmel a csupa habsburgista elemből álló, területi integritást követelő „kabinetet".

A franciák már előkészítették a talajt Szegeden az ellenforradalmi kormány működésére és május végén át is költöztették őket. Szeged az ellenforradalmi erők központjává alakult. A Bécsben — földbirtokosokból, tőkésekből, katonatisztekből — a proletárdiktatúra megbuktatására létrejött Antibolsevista Comité (ABC) is áttette székhelyét magyar földre, Szegedre.[13]

A Szegeden újjáalakult kormány kiegészült a bécsi ABC legreakciósabb tagjaival. A kormány programja megegyezett a franciák szándékaival. Történelmi hűséggel tanúskodik erről gróf Károlyi Gyula de Lobit tábornokhoz, a magyarországi francia haderők parancsnokához írott levele:

„Tábornok Úr!

Van szerencsém Önnek tudomására hozni, hogy folyó év május 5-én Aradon megalakítottam az ideiglenes magyar kormányt, melynek *kitűzött feladata Magyarországon a bolsevizmus letörése,* (Kiemelés S. L.) a rend helyreállítása és biztosítása, az alkotmányos és törvényes kormányzás lehetőségének előkészítése. Ezen kormány működését Szegeden akarta megkezdeni, s evégből május hó 9-én Aradról Szegedre indult. Útközben a román parancsnokság által fel lett tartóztatva, és két hétig Mezőhegyesen fogva tartva. Emiatt csak május végén érkezett Szegedre, hol megalakult és a következőkből áll a kormány névsora:

Miniszterelnök: Károlyi Gyula gróf
belügyminiszter: Károlyi Gyula gróf
külügyminiszter: Teleki Pál gróf
pénzügyminiszter: Solymossy Lajos báró
földművelésügy: Kintzig János
vallás- és közoktatásügyi miniszter: Kelemen Béla
igazságügy: betöltetlen
kereskedelemügy: Varjasy Lajos
hadügy: Horthy Miklós
közlekedésügy: fenntartva a Szocialista Pártnak
népjólét: fenntartva a Szocialista Pártnak.

Célja és feladatai megismertetésére proklamációt bocsátott ki . . . *Minthogy a cél, melyet a kormány maga elé tűzött az antant hatalmak érdekeinek és kívánságainak megfelel, akik a bolsevizmus letörését, a rend helyreállítását és biztosítását óhajtják . . . azt hiszem, hogy elvárhatja az antant hatalmaktól, hogy Magyarország kormányának elismerését, s céljai elérésére szükséges karhatalom szervezésében támogatást találjon.* (Kiemelés S. L.)

Az elnökletem alatt álló kormány a párisi konferencia döntéseit el fogja fogadni . . .

Szeged, 1919. június 7. Károlyi"[14]

Az eseményeket érdekesen örökíti meg a szegedi ferences rendház naplója, amelyet annak idején a rendház főnöke — a „szegedi gondolat" egyik fő ideológusa, Zadravetz István páter vezetett:

„Június 12. Páter Quárdián (Quárdián = házfőnök — S. L.) a francia tábornok városkormányzónál.

Goudrecourt tábornok, a megszálló francia csapatok feje és városkormányzó, aki tegnap foglalta el állását, magához hívatta P. Quárdiánunkat. Az audencia furcsa időben, este 9—10. tartott. A tábornok minimálisan informáltatta magát a szegedi helyzetről és személyekről. Egyben kérte P. Quárdiánt, hogy nagy munkásságot fejtsen ki az összműködés és az új kormány érdekében . . . A tábornok roppant ügyes és méltányos politikusnak a benyomását teszi. Szereti a »szép Magyarországot« és annak boldogulását kívánja, »a bolsevizmus letörésével«."

„Június 16. Általános sztrájk.

Tegnap délután általános sztrájk ütött ki a munkások közt, kik határozott bolsevista érzelműek, s a kormányt megbuktatni óhajtják. A francia tábornok erre azzal felelt, hogy a munkások vezéreit mind lefogatta, elzáratta — s a munkásotthont feloszlatta és szpáhikatonákat lakoltatott beléje."[15]

A szegedi munkásság sztrájkja két szakaszból állt. Június 6—15-ig csak a nyomdászok és újságírók sztrájkoltak, június 16-tól viszont általános sztrájkká alakult a kormányellenes tiltakozás. A munkát június 23-án vették föl.

Számunkra azért érdekes ezen időszak ismerete, mert a tárgyalt bélyegkiadás nyomdai munkálatai éppen ezekben a napokban folytak. A nyomdászsztrájk tehát súlyosan érintette a bélyegek szakszerű elkészítését. A francia katonák példás szolidaritására vall, hogy amikor a közülük kiválasztott nyomdász szakmunkásokat akarták sztrájktörőkként munkába állítani, megtagadták a szolgálatot és közülük huszonhármat letartóztattak.[16]

A politikai körülményeket eddig tartottam fontosnak nyomon követni, hogy érthetővé tegyem a „Magyar Nemzeti Kormány" bélyegkiadásának előzményeit. Az események iránt mélyebben érdeklődőknek ma már több könyvespolcnyi irodalom áll rendelkezésére.

A bélyegek felülnyomásának előkészítése

Jellemző a bélyegkiadás spekulációs jellegére, hogy előkészítő határozatokról, erre vonatkozó iratokról nem lehet adatokat találni. Mind a szegedi levéltárban, mind a Bélyegmúzeum okmánytárában hiányoznak az idevonatkozó dokumentumok. A Baranya, Temesvár, Debrecen — kiadásoknak ugyanakkor precíz jegyzőkönyvei állnak rendelkezésre.

A kevés fellelhető irat is már csak az 1920-as évekből származik. Ezeknek a keletkezési oka nagyrészt egy hamisítási bűnügy. Először dr. Engel Mór és dr. Engel Sándor szegedi ügyvédek hivatalos állásfoglalásra kérték a budapesti posta-vezérigazgatóságot a bélyegek elismertségét illetően, majd a Szegedi Magyar Bélyeggyűjtőegyesület hamisítási pert indított ismeretlen tettesek ellen. A szegedi ügyészség éveken át hiába ostromolta a vezérigazgatóságot, választ nem kapott, állásfoglalásra senki sem volt hajlandó. A Szegeden készített sztereotip válasz:

„Azokra az okokra nézve, melyek a szegedi kormányt a bélyegek felülnyomására indították, valamint az egész felülnyomási actióra vonatkozólag Kohl Ferenc c. pt. műszaki főigazgató úr, — a vezérigazgatóság I./B főosztályának vezetője pontos és kimerítő adatokat nyújthat, mert Ő méltósága a szegedi Kormányban mint a posta-táv. és távbeszélő szakelőadója működött és a felülbélyegzési actióban actív részt vett. —

Szeged, 1920. III. 2-án

két olvashatatlan aláírás"[17]

A fenti fogalmazványt majdnem szó szerint küldték meg 1920. III. 29-én a budapesti posta-vezérigazgatóságnak. A felterjesztés viszont már nyíltan megírja a kiadás célját. Csak a bevétel fontosságáról és nem a forgalom szükségleteiről beszél: „A szegedi állami, — nevezetesen a postai alkalmazottak az elmúlt évben sok viszontagságnak voltak kitéve. Szeged ugyanis az úgynevezett proletárdiktatúra alatt az anyaországtól, valamint a megszállott területektől teljesen el lévén zárva, a postahivataloknak sem bevétele, sem pénzforgalma nem volt. Ilyen körülmények közt a szegedi postahivatalokban a személyzeti járandóságok kifizetéséhez szükséges pénz rendelkezésre nem állott.

A szegedi nemzeti kormány a posta személyzet megélhetőségének biztosítása czéljából a Szeged 1. postahivatal birtokában volt 140 793 K névértékű bélyeget a »Magyar Nemzeti Kormány Szeged 1919« felülnyomással látta el, ezenkívül egyes kisebb értékű bélyegeket a forgalmi szükséghez képest nagyobb értékre átnyomott úgy, hogy az átnyomás folytán a 140 793 K értékcikk 238 360 K értékű lett . . ."[18]

Még világosabb Goudrecourt tábornok nyilatkozata, amelyből már több lehetőségünk van következtetések lerovására.

Kísérjük nyomon pár adat alapján a történteket:

1. Május 5-én francia védnökség alatt megalakult Aradon az ellenforradalmi magyar kormány.

2. Május 9-én elindul a kormány Szegedre, mivel a franciák átadják Aradot a románoknak.

3. A románok letartóztatják a kormányt és csak kéthetes internálás után engedik tovább őket és csak május végén érkeznek Szegedre.

4. Goudrecourtnak már volt tapasztalata „bélyegkibocsátásban" Aradon. Erre vall az a nyilatkozat, amelyet a „Journal philatelique suisse" 1938. 12. száma közöl:

„Igazolom, hogy az »occupation francaise« felülnyomású bélyegek Arad részére — ahol én városparancsnok voltam — hozzájárulásommal készültek. A kivitelezéssel Varjassy és Sárkány urakat bíztam meg. A bélyegkiadás azt a célt szolgálta, hogy Arad, amely meg lett fosztva minden állami támogatástól és amely megszakított minden kapcsolatot a bolsevista Kun Béla kormányával és a legnehezebb gondokkal küzdött, ezáltal bizonyos anyagi forrást kapjon.

Goudrecourt tábornok s. k.
A keleti hadsereg és Arad város-parancsnoka"

A már közölt kormánylistából tudjuk, hogy Varjassy volt a postáért is felelős miniszter. Tehát, ahogy megérkezett Goudrecourt Szegedre, rögtön jelentkezett nála az újabb bélyegkiadás ötletével. Az aradi kiadás ára csillagászati számokat ért el a nemzetközi bélyegpiacon. Ugyanakkor a francia posta nyilatkozott, hogy a felülnyomásra nem adott engedélyt, így a kiadást, mint franciát nem ismeri el.

Varjassyék hozzákezdtek a felülnyomások előkészítéséhez.

Varjassy neve mellett eddig Kohl postai főigazgatót ismerjük, akik a felülnyomást kezdeményezték, illetve irányították. Egy hamisítási ügyben készült ügyészségi jegyzetből derül ki, hogy a felülnyomás vezetője Székely Ignácz posta főellenőr volt.[19]

A felülnyomás előkészületeit a szegedi Kőnig nyomdában kezdték meg. Június 6-a óta nyomdászsztrájk volt. Nem volt szakember, aki előállíthatta volna a nyomóeszközöket. Postai tisztviselőket és altiszteket állítottak be a munkára. 16-ára a nyomdász- és újságírósztrájk az ellenforradalmi kormány ellen tiltakozásul általános sztrájkká fejlődött. A Kőnig nyomda tulajdonosa, félve a sztrájkőrségtől, nem vállalta a felülnyomási munkálatok folytatását. A postások másik nyomdába kényszerültek az addig elkészült nyomóeszközökkel, félig kész anyagokkal együtt. Itt sem tudták befejezni a munkát. A sztrájkhullám apadásával ismét visszamentek a Kőnig nyomdába és a műveleteket ott fejezték be.

A fent dióhéjban vázolt leírás is jól mutatja a felülnyomás viszontagságait. Méltán állapíthatjuk meg, hogy soha nem volt olyan magyar bélyegkiadás, amely ennyi, szakszerűtlenségből származó hibát sorolhat fel. Már a próbanyomatokat áttekintve is láthatjuk ezeket a hibákat. Csak az a feltűnő, hogy a kefelevonatokon levő hibákat miért nem javították ki maradéktalanul.

A felülnyomást mindkét nyomdában tégelysajtóval (amerikai taposó) végezték. Nyomóeszközként tízszer öt értékes nyomóformákat készítettek. A betűk szedettek, nem készült róluk lemez. A felülnyomást a száz bélyegképes íveken, a portóbélyegek kivételével két menetben készítették. Előbb a felső 50 bélyeget, majd az alsókat nyomták felül. Ennek következménye, hogy 21 értéknél a felső és az alsó ívrészekhez tartozó bélyegek eltérő színeket mutatnak. A kétféle színnyomás arra is rámutat, hogy az alsó és felső részt a fenti esetekben más nyomdában nyomták. A kétféle színű ívrészek mellett más nyomási eltérést is mutatnak. A tégelysajtó sajátossága, hogy a nagy ütés következtében a magas, szedett betűk felülete belepréselődik a pa-

1. ábra: Felülnyomási típusok

pírba és a hátoldalon kidomborodik. Másrészt a nyomtatott betűk nagyító alatt nem mutatnak éles határokat, a festék szétfröccsen. Ezt úgy igyekeznek ellensúlyozni, hogy a nyomóasztalra puhább vagy keményebb alátétet tesznek. Megfigyelhetjük, hogy egy és ugyanazon címlet különböző színű bélyegei más alátét használatát mutatják.

A felülnyomásra több nyomóeszközt alkalmaztak. Ennek bizonyítéka, hogy a felső fél ív általában nem mindenben egyezik meg az alsóval. Ez lehet annak is a következménye, hogy egyes hibákat észrevettek és menet közben kijavították. Erre a legérdekesebb példa a hírlapbélyeg, és a 3 filléres arató-köztársaság 41. ívhelye, ahol a MAGYAR szó nem alulról felfelé, hanem fordítva olvasható. Az alsó ívrészen, tehát a 91. ívhelyen ez a hiba viszont már nem fordul elő.

Próbanyomatok

A felülnyomás megkezdése előtt próbanyomatokat készítettek. Ezek ugyancsak magukon viselik a tapasztalat hiányát. Mint már fentebb említettük, több nyomóforma készült. Amíg ezek végleges nagysága kialakult, több próbanyomatot készítettek, egyiken a felülnyomás íven keresztül futó szélessége 21,15 cm, a másikon 21,7 cm. Van olyan, amelyen ez a távolság 24,2 cm-re, sőt, 24,8 cm-re is bővült. Ez azt bizonyítja, hogy nem vették figyelembe a felülnyomandó ívek méreteit. Az elkészült próbanyomatokon a felülnyomások közötti utcákat néha 8, vagy 13 mm-ről kellett leszűkíteni a szükséges 4 mm-re. Ezért a már késznek vélt nyomóformákat szét kellett dobni és a megfelelő méretre újra összerakni. E művelet újabb hibák keletkezéséhez vezetett. Mindezeket csak a kis alakú bélyegekre vonatkozóan tudjuk elmondani, mert a nagyobb — parlamentes — nyomóeszközökről csak egyetlen próbanyomat áll rendelkezésünkre.

A felülnyomás típusai

A felülnyomásra használt betűket a szegedi Kőnig nyomdában szedték. A betűk típusa: Romana Antiqua nonpareille (6 pontos). Az Első Magyar Betűöntöde Rt. készítette.

A közölt ábrák másfélszeres nagyítások, egyben a valódiság megállapításához mint „támpéldányok" is használhatók.

Nyomási hibák, eltérések

E helyen csak a kirívó eltérésekkel, illetve hibákkal foglalkozunk. Akinek megfelelő mennyiségű bélyeg, de főként ív áll rendelkezésére, könnyen feldolgozhatja,

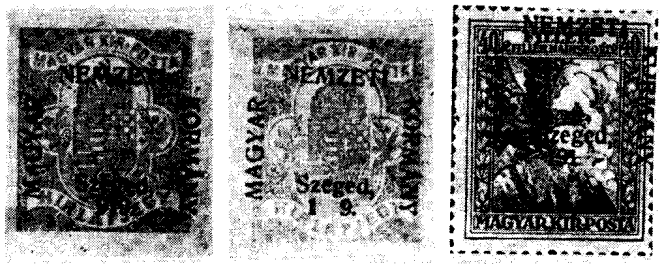

2. ábra: a) „Szeged" kimaradt betűi

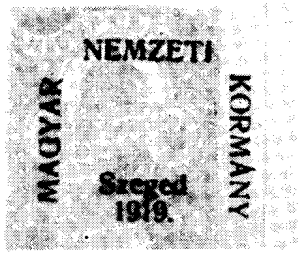
2. ábra: b) A „Kormány" szóból kimaradt betűk

az ívek rekonstrukciójához is szükséges ívhely-ismertetőket. A legkirívóbb hibák a betűk és számjegyek kihagyása. Ezek legtöbb esetben a betűk tényleges ki-

3. ábra: Számkimaradások

4. ábra: Ponthiány az évszám után

5. ábra: Vesszőhiány „Szeged" után

hagyásából, másrészt a gondatlan nyomás következtében keletkeztek. Az utóbbi esetben festékkimaradás vagy a rossz aláducolás a hiba oka.

Betű, számjegy és írásjel kimaradások

A *Szeged* szónál.

A *kormány* szónál egyes íveken (hírlap, 3 krajcáros arató) a 20. bélyegen az o betű töredékes vagy a 77. bélyegen a Szeged szó első betűje hiányzik.

A parlamentes 89. ívhelyen az R. hiányzik.

6. ábra: Vessző helyett pont „Szeged" után

7. ábra: Betűcsere „I" helyett arab 1

8. ábra: Érték takaró rombusz hiány

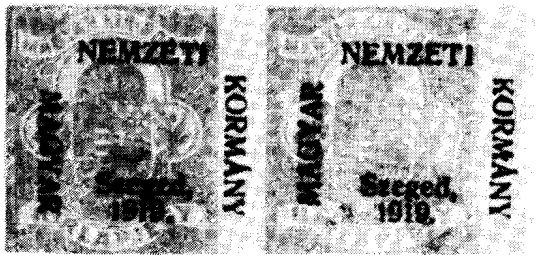
Betűcserék

— *a nemzeti* szóban az I betű helyett 1.
— Szvged — Szeged helyett a portóbélyegek 10. és 60. ívhelyén.

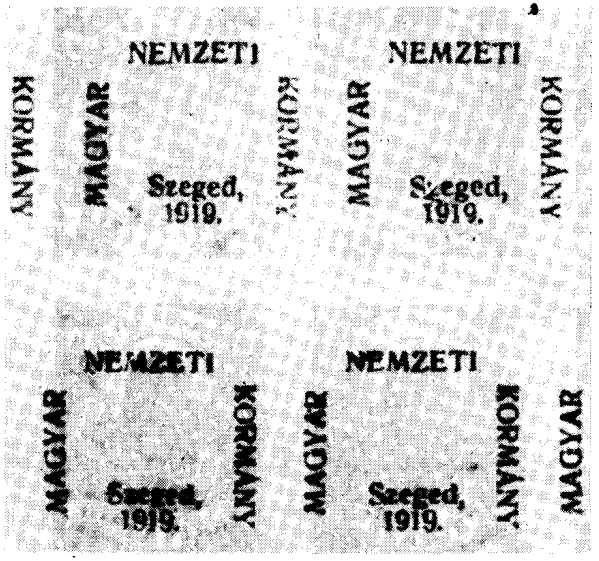
Betűtípus cserék

Grotesk K alkalmazása Antiqua K helyett a sürgős, a parlamentes és a portóbélyegek 10., 18., 19., 60., 68. és 69. ívhelyén.

Grotesk N alkalmazása Antiqua N helyett a NEMZETI szóban. Előfordulási helyek ugyanazok, mint előbb.

9. ábra: A „MAGYAR"-szó felülről lefelé olvasható

10. ábra: 5—6. sorból való összefüggések

Egyéb érdekes hibák

A 3 filléres aratón, amely 45 fillérrel lett átnyomva, a bal oldali rombusz hiányzik az ív 61. bélyegén.

Szakmai hiba, hogy a hírlapbélyeg és a 3 filléres arató-köztársaság egyes íveinek 41. bélyegén a MAGYAR szó nem alulról felfelé, hanem felülről lefelé olvasható. A hírlapbélyegből 100 pld., a 3 filléresből 7 pld. ismert.

A nyomás ismert körülményei szinte természetesen hozták magukkal a fordított vagy csúszott felülnyomásokat, a hátoldali ívszín vagy gépszínátnyomatokat.

Külön fel kell hívni a figyelmet az ív közepéről származó 5—6 sor összefüggéseire. Ezeknél a két sor különböző színárnyalatai mellett, a felülnyomások egymáshoz való viszonya is eltér: jobbra vagy balra csúszik, esetleg ferde a nyomás. Előfordulhatnak egyik sorban gépszínátnyomatok, míg a másik sor háta üres.

A bélyegek forgalomba bocsátása és elosztása

A Bélyegmúzeumban elfekvő iratokból és a kiadás után megjelent irodalomból kiderült, hogy csak a felülnyomások elkészülte után, 1919. június 28-án adott ki rendeletet a szegedi kormány 151. számon, amelyben utasította a szegedi postaigazgatóságot, hogy a készleteiben levő bélyegeket nyomja fölül. Ezzel szemben június 26-i keletű az a rendelet, amely a szegedi kormány hivatalos lapjának július 3-án megjelent I. évf. 4. számában látott napvilágot:

„A magyar kereskedelmi miniszter 151/1919. sz. rendelete a felülnyomott postai frankójegyek forgalomba hozatala tárgyában:

1. §

A szegedi 1. sz. posta és távírda hivatal készletében levő postai frankójegyeket »Magyar Nemzeti Kormány Szeged 1919« felülnyomással és ezek közül egyeseket magasabb értékűre átbélyegezve adom át ezennel a közforgalomba.

2. §

Az eddig eladott és a kisebb posta és távírda hivatalok készletében még meglevő postai frankójegyek felülnyomás nélkül is továbbra érvényesek.

3. §

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.
Szeged, 1919. június hó 26-án

Dr. Varjassy Lajos sk.
keresk. minister."

A szegedi postaigazgatóság 1920. március 29-i jelentéséből tudjuk, hogy 140 793 korona névértékű bélyeget nyomtak felül, amelyeknek végleges névértéke 238 360 korona lett. A jelentés szerint a bélyegeket a következőképpen osztották el:

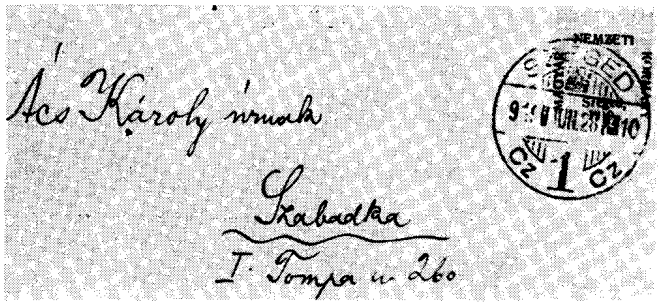
„a Szeged 1. postahivatalnak átadott	46 337 K
a bélyegkonzorciumnak eladott	150 000 K
a franczia missiónak eladott	34 952 K
a ministérium tisztviselőinek eladott	4 388 K
a titkár magának megtartott	2 683 K
összesen	238 360 K

A Szeged 1. postahivatal a 46 337 korona értékű bélyeget néhány nap alatt eladta, tehát a bélyegekből készlet a magyar királyi posta birtokában nincsen."[20]

Azt gondoljuk, hogy a fentiek feleslegessé tesznek minden megjegyzést: a bélyegkészlet nem a forgalmat szolgálta, hanem a spekulációt. Még az az aránylag kis mennyiség se került postai bérmentesítésre, amelyet az 1. postahivatal árusított ki. Ennek nagy része a nagy példányszámban kiadott bélyeg volt, és ezek is legtöbbnyire a postai alkalmazottak vagy azok kapcsolatainak kezébe kerültek. Még azt is hozzá kell tennünk, hogy ez a mennyiség teljes sort nem tartalmazott, mert a jobb értékek magasabb helyekre kerültek. Nem véletlen, hogy a készakarva csinált ritkaságok mellett olyan értékei is vannak, amelyek nem érték el az 500-as példányszámot sem.

A jelentésben felsorolt „vevők" közül úgy hisszük csak egynek a kiléte szorul magyarázatra. A Baranya I. kiadásnál megnevezték a konzorciumot. Itt ködben marad. De tudjuk, hogy ennek a fedőnévnek a tulajdonosa már a bevezetőben ismertetett TEVÉL volt.

A teljes sorok ára órákon belül csillagászati számokat ért el, de ugyanígy még a 41 értékes kisebb sor is, amely már nem tartalmazta a 8 db néhány százas kiadású bélyegeket. Nem véletlen tehát, hogy a bélyegeket nem használták bérmentesítésre. Ma a kereskedelemben vagy a gyűjtői forgalomban feltűnnek „futott" levelek. A legnagyobb óvatosságot ajánljuk ezekkel szemben. Ugyanakkor nincs kizárva egy-egy tényleges forgalomban részt vett levél, mégis az ismerteknek fi-

11. ábra: A Bélyegmúzeum futott levele

latéliai célja volt és nem az igazi bérmentesítés. Sok Szegeden feladott levél van birtokomban ebből az időből, de mind a felülnyomás nélküli bélyegekkel lett bérmentesítve. Érdekes, hogy a fel-felbukkanó „futott" levelek majd mindegyikét Szabadkára címezték. A Bélyegmúzeum birtokában levő, dr. Ács Jenőtől vásárolt gyűjteményben is mindössze egyetlen újságbélyeggel bérmentesített szalag található.

A kiadás utóélete

Talán egyetlen magyar bélyegkiadásnak sem volt olyan érdekes utóélete, mint tárgyunkénak. Ismeretes, hogy a belgrádi fegyverszüneti egyezmény következtében a demarkációs vonalig bevonult antant csapatok egyes területein megmaradt magyar kézben a postaigazgatás, másrészt a szomszéd államok már saját postaszervezetüket működtették. Mindkét esetben régebbi vagy forgalomban levő bélyegeinket nyomták felül. Oly nagy volt a felülnyomásos kiadások dömpingje, hogy a bélyeggyűjtők tiltakozásul bojkottot mondtak ki ellenük. Másrészt állásfoglalásra szólították föl a posta-vezérigazgatóságot.

A posta-vezérigazgatóság végül a PTRT 1920. február 20-án megjelent 11. számában rendeletben tisztázta állásfoglalását:

„Érvénytelen felülnyomásos postabélyegek
25 817/19 191

Az ország megszállott részeiben különféle felülnyomású magyar postabélyegek kerültek forgalomba, a magyar posta tudta és hozzájárulása nélkül.

Mindazok a postabélyegek, amelyeken a magyar postaigazgatás által nem engedélyezett a »Posta és távírda Rend. Tára«-ban, illetve a magyar posta hivatalos lapjában közzétett felülnyomás van, a magyar posta meg nem szállott területén feladott küldemények bérmentesítésére nem használható.

Budapest, 1920. február hó 1-én."

E rendelet megírásával egyidőben az UPU-t is értesítette a vezérigazgatóság és kérte, hogy körlevélben ismertessék azokat a felülnyomásokat, amelyeket a magyar postaigazgatás hivatalos magyarnak elismert. A felsorolt négy kiadás közül csak egy került megszállott területen kiadásra, a Baranya I.[21]

Az a helyzet állott tehát elő, hogy az az ellenforradalmi kormány, amelyik már 1919-ben az egész országban uralmon volt, nem ismerte el hivatalosan saját bélyegkiadását.

A kérdés után érdeklődők a Bélyegmúzeum okmánytárában megtalálhatják azokat az eredeti iratokat, amelyekről bebizonyosodik, hogy a tárgyban a posta-vezérigazgatóságon sem voltak egy véleményen. A teljesen áthúzott és újra írt fogalmazványok mellett érdekes az igazságügy-minisztérium állásfoglalása is.

„A magyar királyi igazságügyi minisztertől.
T. 501/60 szám.
A m. kir. kereskedelemügyi Miniszter úrnak,
Budapest.

... Nézetem szerint ezért a 25 817/1919. számú rendelet az említett felülnyomással ellátott bélyegekre is vonatkozik, mert rajtuk a magyar postaigazgatás által nem engedélyezett felülnyomás van. Következésképp ezek a bélyegek nem tekinthetők az állam által ki-

adott és forgalomban levő bélyegeknek (:1897:XXXVII. t.-c 1. §-a:)

E kérdésnél utalok a Nagyméltóságod hivatali elődjének 1920. évi január hó 14. napján 25 980/16—1919. szám alatt kelt átiratára, az 1920. évi május hó 17-én 1 683/1920. XII. szám alatt adott válasziratomban közölt arra az álláspontomra, amely szerint a szegedi kormány mint tényleges hatalmi alakulat az alkotmányos kormány jogelődjének nem tekinthető, rendelkezései érvényességéhez pedig megfelelő jóváhagyás szükséges.

... Annak a kérdésnek az elbírálása, hogy a szegedi kormány rendelkezése mennyiben volt célszerű, kizárólag Nagyméltóságod hatáskörébe tartozik."

A levelet a miniszter helyett az államtitkár írta alá. Végül a kereskedelemügyi miniszter a következő beadvánnyal fordult a minisztertanácshoz:

„30 361/X. szám.

1923.

Előterjesztés a Minisztertanácshoz

I.

Kérem a t. minisztertanács hozzájárulását, hogy a »Magyar Nemzeti Kormány Szeged 1919« felülnyomással annakidején forgalomba hozott magyar postabélyegek felülnyomását utólagosan elismerhessem, vagyis az ilyen felülnyomással forgalombahozott, de ma már bérmentesítésre úgy sem használható postabélyegeket utólag érvényeseknek nyilváníthassam.

II.

Szeged az ú. n. tanácskormány idejében az anyaországtól és a megszállott területektől el volt zárva, úgy hogy a szegedi postahivatalok forgalom és bevétel nélkül maradtak. Ennek következtében a postai személyzet járandóságainak kifizetéséhez pénz nem volt.

A szegedi nemzeti kormány, hogy ehhez fedezetet szerezzen, az ottani 1. számú postahivatal készletében levő 140 793 K értékű postabélyegeket »Magyar Nemzeti Kormány Szeged 1919« felülnyomással látott el, akként hogy az átnyomás után ez a készlet 238 360 korona névértéket tett ki. E postabélyegeket a szegedi nemzeti kormány az ottani Hivatalos Közlöny 1919. évi július 3-iki 4-ik számában közzétett rendeletével érvényeseknek jelentette ki.

A felülnyomásos postabélyegek eladásából befolyt összeget a szegedi postai alkalmazottak járandóságainak kifizetésére fordították.

A fent előadottakra való tekintettel, továbbá annak figyelembevételével, hogy a szóbanlevő postabélyegeknek bérmentesítésre való felhasználása ez idő szerint már szóba nem jöhet, a felülnyomást elismerhetőnek vélem. Erre ez idő szerint azért van szükség, hogy ezek a felülnyomásos bélyegek a m. kir. posta által kibocsájtott bélyegekkel egyenlő elbánásban és jogi védelemben részesüljenek.

Tekintettel arra, hogy a jelen esetben a szegedi Nemzeti Kormány által kibocsátott rendelkezés érvényességének elismeréséről van szó, tehát a kérdésnek közjogi vonatkozása is van, helyénvalónak tartom, hogy tervezett intézkedésemhez a t. Minisztertanács hozzájárulását kérjem megjegyezvén, hogy a kérdéses felülnyomást az általam megkérdezett igazságügyminister úr is elismerhetőnek véli.

Budapest, 1923. október hó 27-én."

A Bélyegmúzeumban elfekvő (leltári szám: 6 403, 6 404.) előterjesztésen a jobb felső részén már olvasható, hogy: „Az előterjesztéshez a minisztertanács 1923. évi november hó 9-én hozzájárult."

Ezzel tehát lezárult e kiadás presztízs oldala. A minisztertanácsi határozat után a posta-vezérigazgatóságon — ahol már foglalkoztak a Bélyegmúzeum létrehozásával — úgy határoztak, hogy múzeumi célra beszereznek egy sorozatot. Leiratban szólították fel a szegedi postaigazgatóságot egy sorozat felterjesztésére, illetve beszerzésére. A leirat arra is javaslatot tett, hogy a beszerzés esetén a múzeum felesleges anyagából

vagy a bélyegértékesítő iroda raktárából Michel-katalógus alapján cserét ajánlanának fel.

A szegedi postaigazgatóság válaszában Székely Ignác postaellenőr jelentését, mint mellékletet terjesztette föl.

„A szegedi bélyegkiállítás óta hihetetlen arányokban szökkent fel a »Szegedi Nemzeti Kormány« bélyeg ára, mert kiderült, hogy a világpiaczon lévő majdnem összes szegedi sorok hamisak és egy egy komplett sorban, amely 49 értékből áll átlag 6—7 darab valódi bélyeg van. Ez természetes is, mert mindössze 300 komplett sor készült és hogy nem készült több arra a saját személyemen kívül még igen sok élő tanú tehet bizonyságot.

A Szegedi Nemzeti Kormány bélyegek, complett sora amelyet azok hivatalos vizsgálója Székely Mór (Szeged) vagy dr. Ács Jenő (Bpest) vizsgajelükkel elláttak 5—6 Millió koronáért lettek keresve, de szállítani senki sem tudott. A szegedi bélyegkiadásból valódi sor alig 80—100 maradt az országban, 100 sorozatot elvittek a franczák 100 sor pedig egy külföldi conzorczium kezébe került az akkor előnybe részesített társadalmi egyesületek anyagából. Legutóbb derült ki, hogy a világ egyik legnagyobb bélyegkereskedője Szekula Béla is csupán hamis complett sorokat árul amelynek felfedezése a kereskedők körében nemcsak óriási megütközést keltett, hanem azt eredményezte, hogy a valódi complett soroknak ára 2, 3 sőt 4 szeres árra értékelődött.

Ma Szegeden fellelhető valódi complett sorok csak gyűjteményekben láthatók, 20—30-as sorok keresnek legfeljebb elhelyezkedést úgy hogy mindössze 1 valódi nagy sort találtam egy szegedi megbízható gyűjtőnél mely sorozatnak a valódiságát a fennebb említett hivatalos vizsgálók megállapították. Ez a sor 41 értékből áll de előre láthatólag rövidesen kiegészíthető 43 vagy 44 re.

A sorozat tulajdonosával aki egyébként philatéliai szaktekintély érintkezésbe léptem annak megszerzése iránt, aki azonban nem akarja olcsóbban átengedni mint amennyi csereanyagot érte egy külföldi czég kínált. —

E szerint ő hajlandó a sort átengedni a következő objektumokért: 2 ív Turul 50 filléres lila papíron a 35 filléres tévnyomásával (Michel 120 A/4 ív tévnyomású 600 koronás, a 800 koronással), 1 ívsor I. hadisegély (Michel 145—161) ezeken kívül pedig öt métermázsa postai szállítólevél (stb) érintetlen postazsákokban 1901—1915 évig terjedő évekről. Ennek az anyagnak a leszállítása a postai kincstárt terhelné és annak ellenében szolgáltatná át a vizsga és garancia levéllel ellátott 41/44 értékből álló szegedi sort használatlan állapotban.

Itt a Michel árakról tudni sem akarnak és nevetve említik hogy a katalógus 6 kötetében még felsorolni sem tudta a szegedi bélyegeket és olyan bélyegeket hirdetett, amelyek sehol nem léteztek, csak hamisítvány alakjában.

Azokért az árakért amit a Michel hirdet legfeljebb csak a vizsgálati díjat lehet megfizetni. —

Szeged 1925 év Május ho 5 én

Székely Ignácz
posta főellenőr."

Már a vezérigazgatóságon került a jelentésre a „cca 7—8 millió" megjegyzés. Az aktát 1925. május 13-án tették irattárba az alábbi megállapítással:

„Az ügy tárgytalanná vált, mert éppen a napokban megvásároltuk a beadványban is szakértőnek jelzett dr. Ács Jenő ügyvédtől egy általa összegyűjtött *ily speciális teljes bélyeggyűjteményt.*

Ezt a leltár felvétele után a posta Bélyegmúzeumában fogjuk elhelyezni.

irattárba.

B.pest, 1925. máj. 13.

Horváth"[22]

A kiadás utóéletéhez tartozik még az a hamisítási per is, amelyet ismeretlen tettesek ellen a Szegedi Magyar Bélyeggyűjtőegyesület indított meg 1920-ban. Az ügyészségi jegyzetek között érdekes adatokat találhatunk. Ilyen például:

„A betűket Heine Henrik lopatta el a nyomdából Magyar Endrével." Vagy: „Kary Etus tanú Sötét Jolán társával együtt nyomták felül a Molnár János által átvállalt mintegy 3200 drb bélyeget. Molnár otthon is bélyegzett felül."

A feljegyzésen a hamis bélyegek eladói között olyan nevet is találunk, mint Székely Ignácz (a fent idézett ajánlat tevője), akinek a neve mellett az is meg van jegyezve, hogy a felülnyomó bizottság vezetője volt. A vevők között találjuk dr. Ács Jenőt is, aki gyűjteményét szép kivitelű albumban adta el a postának. Talán nem véletlen, hogy ennek a gyűjteménynek is vannak hamis darabjai.

A hamisítási ügyben 1925. február 27-én hoztak ítéletet a szegedi kir. törvényszéken. Az ítélet kimondta a bűnjelként lefoglalt bélyegek elkobzását és megsemmisítését. Az indoklás a következőket állapítja meg:

„A főtárgyalás adatai szerint a rendelkező részben körülírt postabélyegek az említett felülnyomásokkal magánegyének által meghamisíttatván az 1897 évi XXXVII. t. c. 2. §-ában meghatározott kihágás forog fenn.

Minthogy pedig eme kihágás a kir. ügyész indítványa szerint egyrészt elévült, —

másrészt annak elkövetője ismeretlen s így a bűnvádi eljárás senki ellen sem indítható meg . . ."

Azt hisszük, hogy az ítélet és az indoklása nem kíván kommentárt. Úgy tűnik, hogy itt is sokan voltak érintve magasabb körökből.

Hamisítások felismerése

Már a fent ismertetett per is bizonyítja a hamisítás tényét, sőt azt is, hogy a hamisítás fő eszközeit, a betűket abból a nyomdából lopták ki, ahol a felülnyomást végezték. Ezekkel az eszközökkel készült felülnyomások már szakértők által készültek. (Molnár és a fent említett két nő), ezért minőségük a valódiakénál jobb. *Ez a hamisak első ismérve.*

Mégis a legelővigyázatosabb hamisítás sem tudja az eredetit megismételni. Eltérő lehet a nyomás technikai kivitelezése, a szövegen belüli távolságok egymáshoz való viszonya, az eltérő színek stb. Már a felülnyomás típusainak ismertetésénél bemutattunk próbanyomatokat és felülnyomott bélyegeket. Ezek mind hasonlító példányként alkalmazhatók.

Itt megadjuk azokat a méreteket, amelyek szintén segítenek a hamis bélyegek felismerésében.

Kisalakú bélyegeknél: a NEMZETI és Szeged szavak közötti távolság 10 mm, a MAGYAR és a KORMÁNY szavak közötti 14,5 mm. A Szeged szó előtt és után a távolság mindkét oldalon 4 mm.

A parlamentes bélyegekre felülnyomottaknál a fenti méretek a következőképpen változnak: A NEMZETI és Szeged szavak közötti távolság 5,5 mm, a MAGYAR és a KORMÁNY szavak között 16 mm. A Szeged szó előtt és után a távolság mindkét oldalon 4,5 mm.

Megjegyzendő, hogy az újságbélyeg és a 3 filléres arató-köztársaság fordított állású MAGYAR fölírással az ív többi bélyegétől eltérően a 14,5 mm-es távolság helyett csak 14 mm.

Vegyük sorra a legkirívóbb hamisítványok ismérveit:

1. A Szeged szó alatt az 1919. jobbra tolódik úgy, hogy az első 1 az e és g közé esik. A valódinál az 1 a z alá kerül.

2. A NEMZETI szó felső vonala egybe esik a KORMÁNY „K" betűjének vízszintesen fekvő vonalával. A valódinál a NEMZETI szó magasabban fekszik.

3. Az 1919. számok 9-einek szára a valódiaknál visszahajló és pontban végződő, amíg a hamisítványoknál ez nincsen, a szám más típusú.

4. A színkülönbségekre nagy figyelmet kell fordítani:

a) azok az ívközépről származó (5,6 sor) összefüggések, amelyek színe eltérő, mindig valódiak. A felső rész mindig cinóber, az alsó kármin. Azoknál a bélyegeknél, amelyek az I. nyomdában készültek, az alsó és felső rész színe mindig azonos.

b) A parlamentes és portóbélyegeket mindig cinóberpirossal nyomták felül. A kármin színűek hamisak!

c) A 25 filléres MAGYAR POSTA legtöbb íve kárminpirossal lett felülnyomva, de cinóberben is nyomtak a másik nyomdában, ezek nyomata tisztább a kárminénál. A hamis cinóber betűk vaskosabbak és a festék a betűk szélére tolult.

5. A zöld szín csak a hírlapbélyegen és a köztársaságiakon fényes, a többin matt. A hamisítványokon sok fényes, zöld szín létezik.

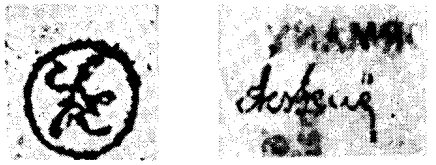
A kármin szín a valódiaknál fényes, a hamisaknál matt.

6. A cinóber színű bélyegek puhább alátéttel készültek, ezért a valódiak felülnyomása bemélyül a papírba és a hátoldalon kidomborodik. A hamisak hátoldala sima.

7. A fentebb megadott méreteket mindig vegyük figyelembe.

A parlamenteseknél van kivétel, ívenként egy-, illetve két helyen, amikor a NEMZETI és Szeged szók között a távolság 5,5 mm helyett 9,5 mm. Ilyen bélyegeket tehát ne tekintsünk hamisnak, hanem különlegességnek.

E néhány, de nem mindenre kiterjedő ismertetés mellett fel kell hívnunk a figyelmet arra is, hogy a bélyegeken alkalmazott vizsgáló bélyegzők ne tévesszenek meg senkit. A spekuláció ezekkel a bélyegekkel oly nagymérvű volt, hogy a hamisítók a vizsgálójelek hamisításától vagy fiktív jelek alkalmazásától sem riadtak vissza. Általában Ács Jenő és Székely Mór vizsgáló jelét ismerik el.

12. ábra: Székely Mór és Ács Jenő vizsgálójele. (3-szoros nagyítás.)

Katalógus

Az összefoglaló táblázaton a kiadás leglényegesebb adatai mellett viszonylagos pontértékelést is adunk. Az első rovat az alapbélyegek elnevezését adja, a második az általunk megállapított katalógus sorszámát, a harmadik az alapbélyeg számát (a Filatélia Vállalat árjegyzéke szerint), a negyedik a bélyeg névértékét, az ötödik a felülnyomás színét. A római számok a következő rovatban azt jelzik, hogy egy, vagy két nyomdában készültek a felülnyomások. Következik a felülnyomott bélyegek példányszáma, végül a pontértékelés.

Hírlapbélyeg	1.	159.	—,02 f.	zöld I.	48 260	2
Sürgős	2.	181.	—,02 f.	piros I. II.	3 700	12
Hadisegély	3.	233.	—,10 f.	zöld I.	47 200	3
	4.	234,	—,15 f.	piros I. II.	10 400	6
	5.	235.	—,40 f.	zöld I.	4 000	11
Arató-parlament	6.	214.	—,02 f.	zöld I.	17 800	5
	7.	215.	—,03 f.	zöld I.	51 000	2
	8.	217.	—,05 f.	piros I. II.	14 300	4
	9.	218.	—,06 f.	piros I. II.	900	80
	10.	220.	—,15 f.	piros I. II.	11 300	6
	11.	225.	—,50 f.	piros I.	2 100	50
	12.	226.	—,75 f.	piros I.	9 700	8
	13.	227.	—,80 f.	piros I.	2 200	50
	14.	228.	1,— K.	zöld I.	18 000	5
	15.	229.	2,— K.	piros I.	8 600	8
	16.	230.	3,— K.	piros I.	5 500	10
	17.	231.	5,— K.	piros I.	400	190
	18.	232.	10,— K.	piros I.	400	190

Új érték 1 K-án	19.	228.	10,— K.	zöld I.	5 000	10
Károly és Zita	20.	242.	—,10 f.	zöld I.	16 400	4
	21.	244.	—,20 f.	piros I. II.	66 400	2
	22.	245.	—,25 f.	piros I. II.	1 500	55
	23.	246.	—,40 f.	piros I. II.	4 000	11
Hadisegély-közt.	24.	263.	—,40 f.	zöld I.	2 600	50
Arató-parl. közt.	25.	249.	—,03 f.	zöld I.	700	100
	26.	250.	—,04 f.	piros I. II.	3 600	12
	27.	251.	—,05 f.	piros I. II.	2 700	50
	28.	252.	—,06 f.	piros I. II.	2 700	50
	29.	253.	—,10 f.	zöld I. II.	1 200	35
Új érték —,02-ön	30.	223.	—,20 f.	zöld I.	50 700	2
	31.	254.	—,20 f.	piros I. II.	500	150
	32.	255.	—,40 f.	piros I. II.	17 400	4
	33.	258.	3,— K.	piros I.	800	180
Károly-Zita közt.	34.	264.	—,10 f.	zöld I.	1 300	40
	35.	265.	—,15 f.	piros I. II.	4 900	10
	36.	266.	—,20 f.	piros II.	300	250
	37.	267.	—,25 f.	piros I. II.	2 000	55
	38.	269.	—,50 f.	piros I. II.	22 200	2
Arató —,03 új ért.	39.	215.	—,45 f.	Z/P I.	50 000	2
Magyar Posta	40.	278.	—,20 f.	piros I. II.	400	160
	41.	280.	—,25 f.	piros I. II.	22 800	3
Portóbélyegek	42.	43.	—,02 f.	piros I. II.	13 600	4
	43.	45.	—,06 f.	piros I.	4 100	12
	44.	46.	—,10 f.	piros I.	10 600	5
	45.	47.	—,12 f.	piros I.	8 400	6
	46.	49.	—,20 f.	piros I.	6 500	10
	47.	50.	—,30 f.	piros I.	4 400	15
Portó a sürgősön	48.	181.	—,50 f.	piros I.	15 000	4
	49.	181.	100,— f.	piros I.	15 000	4

A fenti pontértékek jelenleg kb. 2,50—5,— Ft-nak felelnek meg.

Az alacsonyabb értékelést értelemszerűen a nagy példányszámú bélyegek érdemlik, amíg a példányszám csökkenéssel a pontok Ft értéke növekszik.

Megjegyzendő, hogy a táblázatba nem foglalt nyomási eltérések külön értékelést érdemelnek. A legkiemelkedőbbek:

— Az 1. Hírlapbélyeg fordított helyzetben álló „MAGYAR" szöveggel 400 pont.

— A 25. 3 filléres arató-parlament köztársasági a fenti hibás nyomással 600 pont.

— Betű, vagy szám kimaradások az alapérték 4—6-szorosát érik.

— A „Nemzeti" szóban az I helyett 1 az alap bélyeg 3-szorosát éri.

— „Szvged" Szeged helyett az alapérték hatszorosát éri.

— Antiqua betűk helyett groteszk alkalmazásánál háromszoros felár számolható.

— Az ív 5. és 6. sorából származó összefüggéseken a színkülönbségek, vagy elcsúszott nyomások az alapérték ötszörösét érik.

— A 39. 45 fillér újérték-felülnyomású nyitott négyessel négyszeres értékű.

— Fordított felülnyomások általában 25, 30-szoros árat érnek.

— Olyan színváltozatok, amelyek nincsenek a táblázatban (pl. zöld helyett piros, vagy fordítva), próbanyomatok.

Ezek értéke megállapodás tárgya.

JEGYZETEK

[1] Dr. Eugen Ács: Katalog und Beschreibung der ungarischen Briefmarken „Magyar Nemzeti Kormány Szeged, 1919." Szeged, 1930. Magyar Bélyeggyűjtőegyesület Szeged.

[2] Dr. Unterberger Jenő: A magyar Nemzeti Kormány bélyegei hamisításáról. Bélyegvilág könyvsorozat 1926. Budapest.

[3] Kelemen Béla: Adatok a szegedi ellenforradalom és a szegedi kormány történetéhez. Szeged, 1923. 19. old.

[4] Tonelli Sándor. A franciák Szegeden. Szeged 1937. 7—9. old.

[5] Tonelli Sándor. Id. mű 99. old.

[6] Gaál Endre: A szegedi munkásság harca a Tanácsköztársaságért. 1917—1919. Szikra, Budapest 1956. 76. old.

[7] Gaál Endre. Id. mű 41. old.

[8] Kelemen Béla. Id. mű 41. old.

[9] Gaál Endre. Id. mű 103. old.

[10] Gaál Endre. Id. mű 118. old.

[11] Gaál Endre. Id. mű 119. old.

[12] Oltovai Ferenc: Szeged múltja írott emlékekben 1222—1945. Szeged Városi Tanács V. B. 1968. 238. old.

[13] U. o.

[14] Gaál Endre. Id. mű 222—223. old. Kelemen Béla. Id. mű 247—248. old.

[15] Oltovai Ferenc. Id. mű 241—242. old.

[16] Válogatott dokumentumok Csongrád megye munkásmozgalmának történetéből 1917—19. 482. old.

[17] A szegedi postaigazgatóság 1920/16 532. sz. irata. BM.

[18] BM. (Bélyegmúzeum)

[19] BM.

[20] BM.

[21] Surányi László: Baranya Bélyegkibocsátásai 1919. MABÉOSZ 1979. 55—57. old.

[22] Bélyegmúzeum. Leltári szám 6403—6404.

IRODALOM

A lábjegyzetekben hivatkozott irodalmon kívül, mint forrásművet még felhasználtam:

1. „Nemzeti Magyar Kormány Szegeden 1919" felülnyomású bélyegeink. Bélyeg Hírek 1919. IX. 20.
2. A szegedi kormány bélyegei. Magyar Bélyegújság 1919. XI. 25.
3. Ács Jenő dr.: A szegedi bélyegekről. Philatelia 5—6. sz. 1924.
4. Lugosi Döme dr.: A szegedi bélyegek helyes értékelése. Filatéliai Kurir, 1933. 3. 4—5. sz.
5. Szalay Gábor: Egy és más a szegedi kormány által kiadott felülnyomásos bélyegekről. A Bélyeggyűjtő, 1944. 2. sz.
6. Szabó Antal Jenő: A szegedi nemzeti kormány bélyegei. A Bélyeggyűjtő. 1944. 3. sz.
7. Székely Mór: A szegedi bélyegek újabb hamisítása.
8. Donaupost 1919. szept. 15. száma.

KÉSZPÉNZÉRT
VÁSÁROLOK

LUXUS MINŐSÉGŰ
KLASSZIKUS BÉLYEGEKET
minden változatban, a világ bármely országából!

LEVELEK, LEVÉLDARABOK
különösen érdekelnek.

„KALOCSA" teljes bélyegzésért
50% felárat fizetek!

LACZA LÁSZLÓ bélyegkereskedő
1056 BUDAPEST, VÁCI UTCA 63.

A Dunagőzhajózási Társaság postaszolgálatai*

DR. RÜDIGER WURTH (Ausztria)

1979-ben ünnepelték a Dunagőzhajózási Társaság (Donau Dampfschiffahrts-Gesellschaft/D.D.S.G.) alapításának 150. évfordulóját. Az 1829-es alapítási évben kezdték az első gőzhajó építését, majd 1830. után fokozatosan megindították a hajóforgalmat. Hamarosan felismerték a postaküldemények, de különösen a levélküldemények továbbításának lehetőségeit. A küldemények továbbításának eleinte nem volt hivatalos jellege, ez a hajóskapitányok szívességétől függött. A magánszemélyek által küldött levelek továbbításának ilyen módszere emlékeztet a mészáros-postákra, amelyek megszüntetése csak ötven évvel előbb történt.

A D.D.S.G. hajózási szolgálatot létesített a Duna teljes hosszában egészen a Fekete-tengerig. Parti szolgálati ügynökségeket nyitott a Fekete-tenger kikötőiben egészen Odesszáig, illetve Konstantinápolyig. E két város ügynökségét 1840-ben átadták az osztrák Lloydnak.

Nem képezi a tanulmány tárgyát a D.D.S.G. 1834—1845 között üzemeltetett nyílt tengeri hajózása az Égei-tengeren és a Földközi-tenger keleti részén. Erről Karl Vodrazka írt tanulmányt a jubileumi emlékkönyvben.

A dunamenti területek — a monarchián kívül — annak idején Törökország fennhatósága alatt álltak, ahol alig volt postaszolgálat. Olyan tény volt ez, amelyet hamarosan felismertek a D.D.S.G. illetékesei, tudva, hogy a postaszolgálat bevezetése nagy jelentőséggel bírna. A következő lépés, logikusan a „szívességi" állapotból a hajóposta-szolgálat szilárd rendszeréhez vezető átmenet volt.

A D.D.S.G. levélposta továbbítása két szempont szerint történt: egyrészt a saját ügynökségek között, másrészt az ügynökségeken keresztül, kapcsolódva a normál postai (állami) továbbszállításhoz. Az állami postai bérmentesítési díjakon túl, a társaság saját kézbesítési díjat hajtott be. A hajópostának így *magánposta* jellege volt. Ügynökségtől ügynökségig történő továbbítás esetén, anélkül, hogy az állami postaszolgálatot igénybe vették volna (leadás és szállítás közvetlenül a D.D.S.G. ügynökségnél), teljes továbbítási díjról beszélhetünk. Ha azonban az érkezési ügynökség a levelet átadta az állami postának abból a célból, hogy az ország belsejébe szállítsa, akkor a viteldíjat a mindenkor érvényben levő bérmentesítési szabályzat

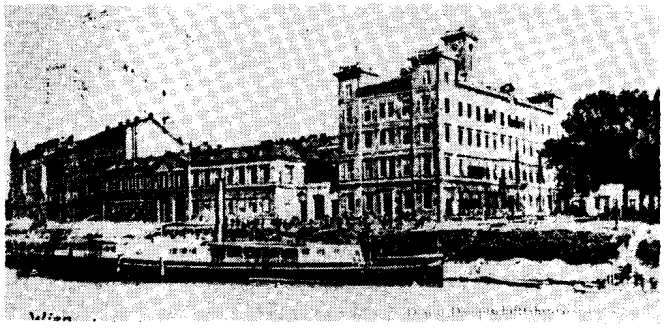
* A tanulmány eredeti címe: „Die Postdienste der Donau-Dampfschiffahrts-Gesellschaft." Megjelent az „Österreichisches Jahrbuch 1980 für Postgeschichte und Philatelie" című kötetben. Az eredetitől eltérő változtatásokat a szerző vezette át.

1. ábra: A D.D.S.G. hajójáratainak térképe

szerint külön le kellett róni. Az első időszak készpénz inkasszója után 1866. április 15-től bevezették a saját D.D.S.G. bélyegekkel történő bérmentesítést. Ezen első magán-hajópostabélyegek első kiadásakor egy levél bérmentesítési díja 17 krajcár volt, később, 1868-tól már csak 10 krajcár. A hajóposta-bélyegek bevezetésétől a hajón való szállítás és az állami postaintézmény kombinált postaútja tükröződik a D.D.S.G. bélyegek és a kincstári bélyegek egymás melletti bérmentesítésében. Az egymás melletti bérmentesítések az eredeti értelemben nem tekinthetők vegyes bérmentesítéseknek. Vegyes bérmentesítés alatt két vagy több, különböző kiadás értékeiből álló díjösszeg-összetétel értendő. Itt viszont két egymástól független díjösszeg egymást követő lerovásáról van szó. A tisztán belföldi forgalomban, azaz az egész monarchia folyamhajózási területén belül — amelyet még központilag kormányoztak — hamarosan feleslegessé vált a D.D.S.G. külön díjlerovás. A dunai hajózást a vasutakhoz hasonlóan, az állami postaszolgálatba beolvasztották. Erről tanúskodik egy újságcikk az 1849. április 7-i „Wiener Zeitung" esti mellékletéből.

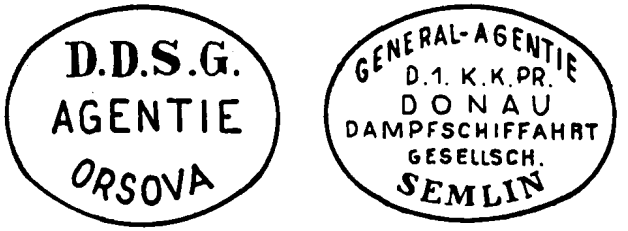
„A postaösszeköttetések gyorsaságában érezhető hiány volt, hogy — miközben a gőzhajók néhány óra alatt megtették a Linz és Bécs közötti utat, illetve a Bécs és Pest közötti utat, majd tovább utaztak — a szárazföldön szállított levélpostának háromszor hosszabb időre volt szüksége, hogy ezen helységek egyi-

2. ábra: A D.D.S.G. székháza Bécsben

kétől a másikig érjen. A kereskedelmi miniszternek a D.D.S.G.-vel egyetértésben hozott rendelete következtében várható, hogy a gőzhajókat a jövőben a Linz—Pest irányában postaküldemények továbbítására fel lehet használni. Így a hajózási társaság kalauzai közvetítésével a közbenső Tulln, Stein, Spitz, Mölk, Ybbs, Grein, Wallsee és Mauthausen állomások a levél-csomagtovábbítást illetően egymással és Béccsel és Linzzel, továbbá Hainburg, Pressburg, Raab, Gönyü, Komorn, Gran és Waitzen közbenső állomások egymással és Béccsel és Ofen-Pesthtel kapcsolatba kerülnek . . ."

A hajópostának, a vasúthoz hasonlóan, az állami postába való bevonása azonban nem zárta ki, hogy a D.D.S.G. államon belüli ügynökségei között a levélforgalmat az állami postaszolgálat igénybevétele nélkül bonyolíthassák. Filatéliai szempontból nagyon érdekesek az olyan levelek, amelyeket az *ozmán fennhatósághoz tartozó Alsó-Duna szakaszán szállítottak az itt működő ügynökségek útján* és amelyekről a régi levelek tanúskodnak és utána az ottani ügynökségi bélyegzővel értéktelenített bélyegek. A határátlépő forgalmat az Alt-Orsovában levő ügynökség bonyolította magyar földön, ugyanígy a jobb parton Semlin-i és a Basiasch-i ügynökség. Ezeken az ügynökségeken adták át a küldeményeket az osztrák, később az osztrák—magyar állami postaszolgálatnak. Onnan 1866-tól a D.D.S.G. bélyegek mellé ragasztották az osztrák, illetve magyar postabélyegeket. Elfogadták a feladási helyen felragasztott Levante bélyegeket is.

3. ábra: Az orsovai és zimonyi (Semlin) ügynökség oválbélyegzője

Az alábbiakban közöljük a levélforgalommal foglalkozó ügynökségeket és azok bélyegzőinek leírását regionális elrendezésben. A jobb oldalon a római számokban kifejezett pontértéket adjuk. A római számok a ritkasági fokozatnak megfelelően (I—XV.) emelkednek.

Magyarország

Alt Orsova	a) Kisméretű egykörös bélyegző, évszám nélküli dátum II. b) Oválbélyegző háromsoros felirattal: D.D.S.G./AGENTIE/ORSOVA III.
Basiasch	Kisméretű egykörös bélyegző évszám nélküli dátum VI.
Semlin	a) Oválbélyegző hatsoros felirattal: GENERAL—AGENTIE/D.1.K.K.PR./DONAU /DAMPFSCHIFF-FAHRT/GESELSCHAFT/SEMLIN XIII.

Szerbia

Belgrád	a) Oválbélyegző négysoros felirattal: AGENTIE/D.1.K.K.PR./DONAU DAMPFSCHIFFARTH/BELGRAD VIII. b) Kisméretű egykörös bélyegző BELGRÁD III./IV. c) Nagyméretű egykörös bélyegző évszámmal V.
Brcska	Kisméretű egykörös bélyegző dátummal. Ez ideig egyetlen példány ismert! RR.
Radujevaz	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: D.D.S.G./AGENTIE/RADUJEVAZ II./III.

	b) Négyszögletes bélyegző RADUJEVAZ	XI.
	c) Kisméretű egykörös bélyegző dátummal	II.
Semendria	Négyszögletes bélyegző egysoros SEMENDRIA, dátummal	X.

A D.D.S.G. postaszolgálat utolsóként Szerbiában szűnt meg 1880-ban. Nemcsak a magyar határátkelőhelyek lettek inaktívak, de ezzel a dunai postaszállítás fejezete is lezárult.

Románia

Braila	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./BRAILA	III./IV.
	b) Kétkörös bélyegző középen P.P. A két kör között D.D.S.G.BRAILA felirattal	XII.
	c) Négyszögletes bélyegző BRAILA PORTO PAYE felirattal	XI.
	d) Oválbélyegző BRAILA (egyenes) és dátum, kék (szokásos)	I./II.
	fekete	III.
	e) Vonalbélyegző BRAILA alacsony formátum	XIV.
Calafat	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./CALAFAT	III./IV.
	b) Egykörös bélyegző CALAFAT SALDIERT felirattal és dátummal	IX.
	c) Kisméretű egykörös bélyegző dátummal	II.
	d) Egykörös bélyegző KALAFAT („K" C helyett)	VII.
Galaz	a) Oválbélyegző DONAU DAMPFSCHIFF AGENTIE GALAZ	V.
	b) Oválbélyegző GALAZ (egyenes) dátum	I./II.
	c) Oválbélyegző GALATZ (hajlított) (GALATZ TZ-vel) dátum	VI./VII.
	d) Kisméretű egykörös bélyegző GALATZ felirattal (TZ-vel)	I./II.
Giurgevo	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: D.D.S.G./AGENTIE/GIURGEVO	II./III.
	b) Oválbélyegző négysoros felirattal: ANGEKOMMEN/IN/GIURGEVO/dátum	VIII.
	c) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/GIURGEVO/SALDIERT és dátum	IV./V.
	d) Ovál, díszítményes bélyegző háromsoros felirattal: D.D.S.G./AGENTIE/GIURGEVO	X.
	e) Négyszögletes bélyegző GIURGEVO és dátum	III./V.
Izmail	Kisméretű egykörös bélyegző dátummal	IV.
Oltenitza	Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./OLTENITZA	II.
Piquet	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./PIQUET, kék (szokásos)	III.
	fekete	IX.
	b) Oválbélyegző négysoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./PIQUET/dátum, kék (szokásos)	III.
	fekete	X.
	c) Oválbélyegző, háromsoros felirattal: AGENTIE/PIQUET (egyenes) SALDIERT (hajlított) kék (szokásos)	VII.
	fekete	XI.
	d) mint c), azonban dátummal, kék (szokásos)	X.
	fekete	XIV.
	e) Egykörös bélyegző BEKET (egyenes) és dátum	RR.
Turn-Magurelle	Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G/T.MAGURELLE	I./II.
Turn-Severin	a) Oválbélyegző háromsoros bélyegzővel: AGENTIE/D.D.S.G./TURN-SEVERIN	II.
	b) Kisméretű egykörös bélyegző TURN SEVERIN	II.

Románia volt az első dunai hercegség, amely postáját átszervezte és a D.D.S.G. hajópostaszolgálat már 1873-ban megszűnt. Romániában 1866-tól 1873-ig alkalmazták a D.D.S.G. bélyegekkel történő bérmentesítést.

Bulgária és Dobrudzsa

Czernavoda	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: D.D.S.G./AGENTIE/CZERNAVODA	IV./V.
	b) Kisméretű egykörös bélyegző	VI.
	c) Egykörös bélyegző CZERNAWODA („V" helyett „W")	II./III.
Hirsova	Kisméretű egykörös bélyegző dátummal	VI.
Lom Palanka	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./LOM PALANKA, kék (szokásos)	I.
	fekete	V.

	b) Kisméretű egykörös bélyegző	I.
	c) Nagyalakú egykörös bélyegző évszámmal	III./IV.
Nicopoli	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./NICOPOLI	V.
	b) Kisméretű egykörös bélyegző, dátummal	IV.
Oreava	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./OREAVA	I./II.
	b) Négyszögletes bélyegző OREAVA	VIII.
	c) Kisméretű egykörös bélyegző dátummal	I./II.
Rustzuk	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: D.D.S.G./AGENTIE/RUSTZUK	III.
	b) Kisméretű egykörös bélyegző dátummal	I.
Silistria	a) Oválbélyegző négysoros felirattal: AGENTIE/D.1.K.K.PR. DONAU/DAMPFSCHIFFAHRT/SILISTRIA	IV.
	b) Egykörös bélyegző dátummal SILISTRIA	I.
Sistov	a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./SISTOV	I./II.
	b) Kisméretű egykörös bélyegző dátummal SISTOV	I.
Sulina	Egykörös bélyegző dátummal, SULINA	III.
Tulcia	a) Oválbélyegző négysoros felirattal: AGENTIE/D.D.S.G./ dátum, TULCIA	
	(ívelt) kék (szokásos)	VI.
	fekete	X.
	b) Kisméretű, egykörös bélyegző TULCIA	
	kék (szokásos)	III.
	fekete	V./VI.
Turtukay	a) Oválbélyegző: AGENTIE DER ERSTEN K.K.PR. D.D.S.G. TURTUKAY	X.
	b) Egykörös bélyegző, dátummal TURTUKAY	VIII.
Widdin	a) Oválbélyegző: AGENTIE D.D.S.G. WIDDIN	II.
	b) Egykörös bélyegző dátummal és évszámmal WIDDIN	III.

Ezek az eredetileg bolgár ügynökségek levélforgalmát a Duna legalsó szakaszán (jobb partján) különböző időben szüntették meg. Románia 1878. november 25-én elkezdte Dobrudzsa elfoglalását. Sulina és Tulcia Romániához került. 1879-ben Hirsova és Czernavoda következett. Minden más postaügynökség bolgár területen még 1880-ban a szerb postaügynökségek előtt megszűnt.

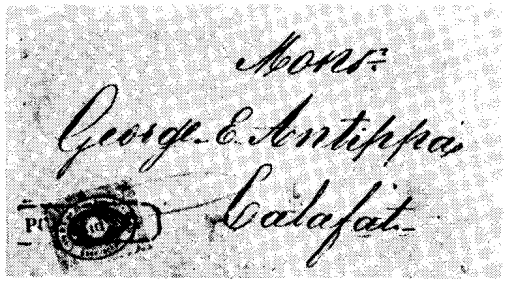

4. ábra: Egymás melletti bérmentesítés 1867 5 soldi finom nyomás és 10 Kr. piros D.D.S.G. Silistra oválbélyegzővel

A névvel jelölt ügynökségi bélyegzőkön kívül olyanokat is alkalmaztak, amelyeken nem volt helységnév. Ezekhez a bélyegzőkhöz is a kék színt használták. A más színű bélyegzők külön fel vannak tüntetve.

Helységnév nélküli különleges bélyegzők

a) Gyűszűbélyegző csak dátummal	
kék (szokásos)	I./II.
fekete	VI.
b) Egykörös bélyegző AUSGEFOLGT, dátummal	V.

5. ábra: Port PAYE bélyegző 10 Kr. zöld D.D.S.G. bélyegen

6. ábra: „Posta indulás után" bélyegző 10 Kr. zöld D.D.S.G. és 10 Kr. 1867-es bélyegen; utolsó belföldi levél a második súlyfokozatban

c) Egykörös bélyegzőn ANGEKOMMEN, dátummal és évszámmal VIII.
d) Négyszögletes bélyegző PORT PAYE X.
e) Sorbélyegző NACH ABGANG DER POST IV.
f) Sorbélyegző POSTA INDULÁS/UTÁN V.

A D.D.S.G. bélyegekkel bérmentesített levelek pontértékelésére irányárként legcélszerűbbnek tartjuk dr. Ferchenbauer Ausztria speciál-katalógusának használatát, amely az árakat osztrák schillingben fejezi ki. A legutóbbi, 1981-es kiadásban egyes leveleknél a következő árakat adja:

17 krajcár skarlátvörös sorfogazás 12	5 500
17 krajcár skarlátvörös sorfogazás 9 $^1/_2$	7 500
10 krajcár lila	10 000
10 krajcár zöld I. típ.	3 000
10 krajcár zöld II. típ.	20 000
10 krajcár piros	19 000

Ezeket az értékeléseket minden bélyegző vonatkozás nélkül közvetlenül a római I. pontalap bázisának kell tekintenünk. A további római számokkal jelölt pontok esetén pontonként körülbelül 1500 schillinget kell számolnunk, mivel ezek a levelek csak egyedenként értékelhető darabok, legnagyobb részt csak aukciók révén hozzáférhetőek. Effektív piaci áruk alig állapítható meg. Levéldaraboknál a levéláraknak körülbelül a 25%-át lehet számítani. Például Bécsben a Kunz aukciós cégnél 1979-ben elárvereztek egy érdekes levelet, amely Brailából D.D.S.G. 10 krajcáros zöld I. típ. bélyeggel és PORT PAYE bélyegzéssel lett bérmentesítve. A vevőnek végleges árként 11 500 schillinget kellett fizetnie. Annak idején a katalógus ár még 50%-kal alacsonyabb volt, mint ma. A számítási alapot a bázispont plusz X. ritkasági pontérték adta és pontosan ennek megfelelő árat értek el. Mértékadó, hogy ezeknek az objektumoknak az ára a nemzetközi piacon ma felfelé ível.

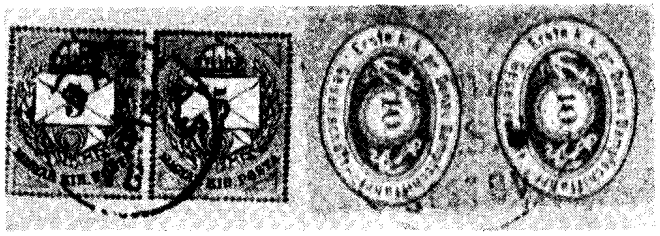
A bélyegzések viszonylagos pontértékelő táblázatának alapjait a közben elhunyt H. Glück mély tudásának köszönhetem, akinek tanulmányi anyaga képezi az általam bemutatott táblázatot.

Olyan levelek, amelyeken a D.D.S.G. bélyegek és az állami postaszolgálat kincstári bélyegei mint bérmentesítések egymás mellett láthatók, nagy ritkaságok, értékük legalább 70 000 schilling körül mozog. Ilyen bérmentesítési kombinációk ismeretesek az 1863/64., és 1867-ben kiadott osztrák postabélyegegeknél* és 1871-es, illetve az 1874-es kiadású magyar postabélyegeknél.

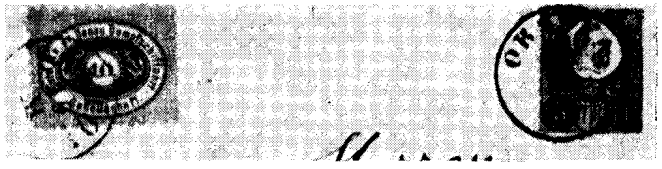
Kombinációknak magyar bélyegekkel viszonylag legolcsóbb alapár bázisa 75 000 schilling a réznyomásnál, a kőnyomásnál 85 000 schilling, a levélborítékrajzúaknál 80 000 schilling, tekintet nélkül a bélyegzések ritkasági fokára.

Ismeretesek az 1867-es Levante kiadással való kombinációk is. Szeretnék utalni itt egy levélre a Glück gyűjteményből. Ez a különleges ritkaság 17 krajcáros D.D.S.G. bélyeg és 5 soldis Levante finom nyomású kombinációja. Mindkét bélyeget a silistrai ügynökség

* A szerkesztő megjegyzése: A szerző az 1867-es bélyegeket osztrák kiadásként említi. Magyar álláspont szerint ezt a kiadást amikor osztráknak, ugyanakkor a magyar postaigazgatás első önálló kiadásának is kell tekinteni.

7. ábra: D.D.S.G. 10 Kr. pár Sistov ügynökségi bélyegzővel és 5 Kr. pár 1874-es Baziás bélyegzővel

8. ábra: 10 Kr. zöld D.D.S.G. és 5 Kr. 1871-es réznyomású Orsova bélyegzéssel

oválbélyegzőjével értéktelenítették. Nemzetközi levélritkaság a 17 krajcáros D.D.S.G. + 5 krajcáros 1863. (64-es 9 $^1/_2$ fogazású + ugyanezen kiadás 5 soldisa.) Annak idején 5 krajcár + 5 soldi (10 soldi) volt a Levante postahivatalok közötti egyszerű levélküldemény díja. A bélyegeket „Franz Josef 10" ovális hajóbélyegzővel értéktelenítették. Dr. Ferchenbauer Románia és Szerbia bélyegei kombinációinak lehetőségét is említi árjelzés nélkül. Különleges bélyegritkaságoknak számítanak még a D.D.S.G. bélyegeken belüli bérmentesítési kombinációk is. Ferchenbauer példaként 10 krajcáros lila + 10 krajcár zöld I. típ. illetve 10 krajcár zöld I. típ. + 10 krajcár piros bérmentesítéseket említ.

A D.D.S.G. a Duna alsó folyásánál a fent említett ügynökségeken kívül még az alábbi ügynökségeket is fenntartotta:

Szerbiában Drenkova, Dubrovitza, Gradischte, Groszka, Kladova, Milanovaz, Schabaz, Syp és Takia; Romániában Corabia, Gurajova, Kalaras és Zimnitza; Bulgáriában és Dobrudzsában Ostrov; magyar területen Eibenthal, Klenak, Kubin, Moldova, Pancsova és Schnellersruh.

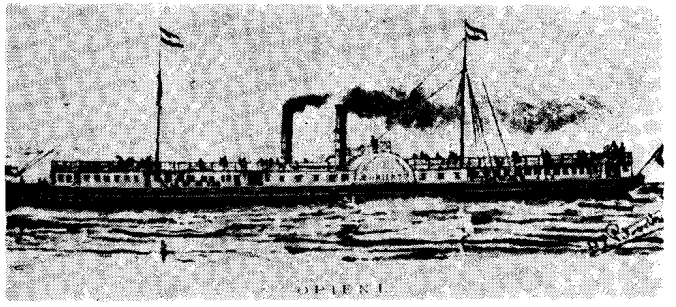
Ezeknél az ügynökségeknél a D.D.S.G. valószínűleg nem rendezett be levélposta szolgálatot, mert kizárólagosan a teherforgalomra koncentráltak. Mégis ismeretesek D.D.S.G. bélyegek, amelyeken Pancsova, Gradischte, Guravoja és Zimnitza ügynökségi bélyegzők láthatók. Egy levél Gradischte egykörös bélyegzővel és dátummal 10 krajcáros lila D.D.S.G. bélyegen Robson Lowe cégnél került kalapács alá, ugyanúgy mint egy Guravoja bélyegzővel ellátott és 10 krajcáros piros D.D.S.G. bélyeggel bérmentesített levél. Mindkettő a Steindler gyűjteményből származott. A Dubrovitza ügynökségi bélyegzők szerb bélyegekkel váltak ismertté. Bélyegzési különlegességek még tévedések folytán fordulhattak elő. Ugyanis néhány esetben az osztrák Levante hivatalok és a D.D.S.G. ügynökség vezetője egy személy volt. A posta ügyek és az ügynökség ügyeinek intézése jóformán egy asztalnál történt, így a bélyegzőket is könnyen felcserélhették.

Az *Odessza ügynökséget* 1840-ben az Osztrák (Österreichische) Lloydnak adták át. Ennek ellenére a későbbi időből is ismertek levelek D.D.S.G. ügynökségi bélyegzéssel, D.D.S.G. bélyegen. A Steindler gyűjteményben néhány ilyen bizonyító példát lehet találni a következő bélyegző-típusokkal:

a) Oválbélyegző háromsoros felirattal: AGENTIE (D.D.S.G.) ODESSA.
b) Oválbélyegző háromsoros felirattal: D.D.S.G. (ívelt) (dátum) ODESSA (ívelt).
c) Egykörös bélyegző D.D.S.G./ODESSA, dátummal.

* * *

Az ügynökségi bélyegzőkön kívül a *hajóbélyegzőket* is meg kell említenünk. Minden D.D.S.G. hajónak volt ilyen bélyegzője. Leveleken nagyon értékesek és keresettek. Először ovális bélyegzők voltak, amelyeket később négyszögletes bélyegzők váltottak fel. Mindkét típusú bélyegző a hajó nevét és egy számot tartalma-

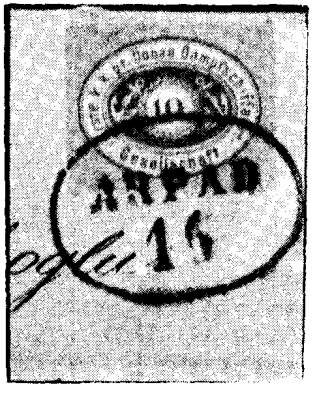

9. ábra: Az Orient nevű hajó és nyolcszögletű bélyegzője

zott. Később olyan négyszögletes bélyegzőket alkalmaztak, amelyeken az útvonalat is megnevezték (1-es út, 2-es út stb.), dátum, valamint egy számjelzés is volt rajta. A következő hajóbélyegzők ismeretesek:

Albrecht, Árpád, Austria, Boreas, Debreczin, Franz Josef, Friedrich Galathea, Germania, Kronstadt, Merkur, Metternich, Orient, Radetzky, Silistria, Propeller

10. ábra: „Árpád 16" ovál hajóbélyegző zöld 10 Kr. D.D.S.G. bélyegen (1871)

11. ábra: „Radetzky 16" ovál hajóbélyegző

Giurgevo, Propeller Sulina, Sofia, Stadt Pest, Széchenyi és Zrínyi. Ezek mind ovális bélyegzők voltak. Az É. B. Sophie és Orient Gyorsgőzös négyszögletes bélyegzőt használt. Szintén négyszögletes bélyegző a Per Dampfschiff (gőzhajóval). Négyszögletes bélyegzők szolgáltak az útirányok jelzésére is. 1. Reise, 2. Reise, 3. Reise, 4. Reise. Ezeknek a bélyegzőknek a D.D.S.G. bélyegekkel bérmentesített leveleken a színe általában kék. Pontértékük VIII-tól felfelé sorolandó.

* * *

Aki a D.D.S.G. postaszolgálatával foglalkozik, biztosan rábukkan a *Duna—Fekete-tengeri Vasút és a Kustendje—Kikötő Társaság* helyi postájára is. Ez a helyi vasúti postaszolgálat teremtette meg a czernavodai D.D.S.G. ügynökség Kustendje (Konstanza) kikötőjében levő osztrák Lloyd ügynökség közötti vasúti összeköttetést. A vasútvonal lényegesen megrövidítette az utat az Osztrák—Magyar Monarchiától Levantéig. A D.D.S.G.-hez hasonlóan a vasúttársaság is külön díjat hajtott be a levélszállítási költségek fedezésére. A díjak nyugtázására 1867-ben egy 20 para névértékű, helyi kiadású bélyeget is kibocsátottak.

A para pénznem azt a tényt tükrözi, hogy a levelek továbbítási útja osmán területen volt. A leveleknek az állami posta útján történő továbbszállításához a Levante kiadások értékeiben megadott bérmentesítéssel kellett még rendelkezniük. A lerótt 20 para tehát csak a Duna és a Fekete-tenger közötti vasútszakaszon

a magánszállítás költségét szolgálta. A kiadás csak egy címletből állt és nem kapott utódokat. Feltűnő, hogy általában a katalógusoknak mostoha gyermeke. Legutóbb Billig volt, aki 1963-ban megjelent kézikönyvében foglalkozott részletesebben a kiadással. Elismerésre méltó, hogy dr. Ferchenbauer újra felvette katalógusába. Ő kevésbé foglalkozik leíró részletekkel, inkább azokra a szempontokra összpontosít, amelyeket itt is követünk. A Bécsben, a Kaiser nyomdában készített kőnyomású bélyeg egy keretbe foglalt tengerparti részletet ábrázol a következő felirattal: „DBSR/LOCAL-POST/KUSTENDJE—CZERNAVODA/20 PARAS (DBSR = Danube and Black Sea Railway). Billig beszél arról, hogy ritkán lehetett éles kontúrú bélyegnyomatokat találni, később az elhasználódott nyomóeszközök miatt még elmosódottabbá váltak. A bélyeg nyomása kékesfekete zöld papíron. Két változatú durva fogazást ismerünk: 9:11, illetve 9:12. E bélyegek használata, értéktelenítése nem mentes a problémáktól. Ismeretesek például kézírásos áthúzások a bélyegzéseken kívül. Ferchenbauer említést tesz olyan kombinált egymás melletti bérmentesítésekről, ahol a 20 parás helyi kiadású bélyegek mellett 10 vagy 15 soldis 1864-es Levante kiadás található. Ugyanígy 1876-os durva nyomású 15 soldis Levante bélyeg is van 20 parással bérmentesített levélen. Ferchenbauer katalógusában a Lloyd Kustendje ügynökség bélyegzőjével ellátott ilyen levelek irányáraként 125 000 schillinget ad meg. Olyan levélre, amelyen a helyi bélyeg mellett 1867-es 15 és 25 soldis látható, 200 000 schillinget állapít meg. A jelenlegi feltételezések szerint a vasútvonalon a postaszolgálat 1871-ben szűnt meg.

* * *

A D.D.S.G. hajós postaszolgálatának vége felé a társaság 1880-ban a világ legnagyobb belvízi hajótársaságának számított. Már öt évvel korábban 201 gőzhajóval és 750 csónakkal rendelkezett. Így nagyon fontos gazdasági tényező volt a monarchián belül. A D.D.S.G. 1887-ben a teherforgalmi útjain újabb bélyegeket adott ki. Nagy hasonlóságot mutatnak az előző postaforgalmi bélyegekkel, ezért sok tévedés forrásai is lehetnek. Az új bélyegek okmánybélyegek, vagy a csomagforgalomban használt ellenőrző, vagy a személyhajózásban kabin, illetve helyfoglalást nyugtázó bélyegek. Tehát nem sorolhatók a levélbélyegek kategóriájába. Kiadásuk egészen a XX. század húszas éveibe nyúlik. Érdekes dokumentumai a szomszéd államok különböző pénznem megjelöléseinek. Ezek az illetékbélyegek 1892. és 1901-ből grafikailag a leghasonlóbbak a D.D.S.G. bélyegekhez. Ezeknél is az érték oválban van, a bélyegkép merőleges elrendezésben fekszik, ellentétben a korábbi évek vízszintesen álló bélyegképeivel szemben. A D.D.S.G. gyűjtőket szakirodalom is segíti. Ilyen a Billig katalógus vagy a Donaupost régi számai, amelyek monografikus leírások mellett katalógus jellegű adatokat is adnak.

Ez egy olyan terület, amely nem a posta hatáskörébe tartozik, rokonságban vannak a vasúti csomagbélyegekkel. Ugyanakkor tájékoztatást is nyújtanak a D.D.S.G.-ről, mint gazdasági területről. A D.D.S.G. hanyatlása a monarchia összeomlása következtében állt elő, elsősorban az óriási anyagi veszteségek miatt. Ez egyúttal a teherforgalomban használt hajópostabélyegek végét is jelentette. A D.D.S.G. ma újra kibontakozó gazdasági tevékenységében a levél és elszámolási bélyegeket már csak levéltári jelentőségűnek tekinti.

Állásfoglalásunk az első magyar bélyegről

A Filatéliai Szemle 1981. novemberi számában méltatta Surányi L. dr. Anton Jerger: Monographie der Frankaturen 1850—1867, Mischfrankaturen Österreich, Lombardie—Venezien c. könyvét, amely Bécsben, 1981-ben jelent meg a Die Briefmarke kiadónál.

A cikk a mű méltatása mellett vitába szállt dr. Jerger-rel, aki az 1867-es első magyar kiadású bélyegeket *közös* osztrák—magyar bélyegeknek tekinti. Nem vitatkozott néhány nem a történelmi hűségnek megfelelő tényközlésével, csak a kiadás körülményeire koncentrált. Azóta a Die Briefmarke című osztrák folyóirat a könyvből kiemelve folytatásokban közli a cikk által bírált, 1867-es kiadásra vonatkozó részt. (Die Mischfrankaturen im Zeitabschnitt 1867 bis 1871.) A lap szerkesztőségének bevezető megjegyzése szerint a mű első ízben tárgyalja behatóan a kiegyezés filatéliailag is érdekes korszakát, amelyet így könnyebben érthetőbbé is tesz.

A fentiek mellett ismételt állásfoglalásra késztet az is, hogy a Magyar Filatélia Vállalat 1982-es árjegyzéke az előző évi helyes periodizálással szemben most az 1867-es kiadású bélyegeket „közös kiadás"-ként hozza.

Most — Sipos Józsefné kiadás előtt álló tanulmányának felhasználásával — közöljük 1866. nyarától a kiegyezési tárgyalások legfontosabb mozzanatait, majd az Ideiglenes Postaegyezmény a kiadással kapcsolatos lényeges páragrafusait. Ezeknek az objektív tényeknek az összevetése dr. Jerger állításaival vitán felüli bizonyítékai a magyar postaigazgatás önállósága létrejöttének és az első *önálló magyar bélyegek* kiadásának.

— Az 1866. június 26-ára összehívott magyar országgyűlést, amely a kiegyezési javaslatokról tárgyalt volna, elnapolták az osztrák—porosz háború kitörése miatt.
— Július 3-án az osztrákok megsemmisítő vereséget szenvednek Königgrätznél.
— Sürgőssé válik az osztrákoknak a magyarok megnyerése a kiegyezés által.
— Decemberben Bécsben a császár átadja Andrássy grófnak az osztrák kiegyezési terveket. Ebben még közös ügyként szerepel többek között a posta és távíró.
— Decemberben Deák—Beust találkozó, eredmény nélkül.
— 1867. január 27-én, illetve február 26-án Deák fogalmazásában elfogadják mind a magyarok, mind az osztrákok a kiegyezés szövegét, amelyben a posta és a távíró már nem szerepel a közös ügyek között.

— Időközben Ferenc József Andrássyt és Deákot Bécsbe hívja. Andrássy miniszterelnöki megbízást kap.
— Február 17-én kinevezik a magyar kormányt. Ettől az időtől magyar miniszterek is részt vesznek a bécsi kabinet ülésein.
— Június 8-án királlyá koronázzák Ferenc Józsefet.
— Június 12-én (Szent Iván hava) Ferenc József aláírásával szentesíti a kiegyezési egyezményt.

Az egyezmény tehát *már februárban* készen volt. Mindjárt elkezdődtek a részlet-egyezmények tárgyalásai.

— 1867. március 22-én Pesten megkezdődtek az Ideiglenes Postaegyezmény tárgyalásai.
— Az önálló magyar postabélyegek kiadásának, illetve előállításának kérdése vette igénybe a legtöbb időt a tárgyaláson. Végül az erre vonatkozó megállapodást a 15. §-ba foglalták.
— Az egyezményt április 13-án írták alá.

Dr. Jerger könyvében említi a bélyegkiadás körüli nehézségeket. Nem idézi viszont az egyezményből a mindent tisztázó paragrafusokat. Ugyanakkor megállapítja, hogy: „1867-ben Magyarországgal a kiegyezés keretében az ideiglenes postaegyezmény szerint abban is megállapodtak, hogy mindkét postaigazgatás azonos bélyegeket »közösen« fog használni." („gemeinsam".)

Ezzel szemben az egyezmény a következőképpen szól: „1. § 1867. május 1-én a postaügyek legfelsőbb vezetését és igazgatását Magyarországon és Erdélyben a magyar királyi Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium veszi át.

Ezen a napon az említett országban levő postai hatóságok és postaintézmények a cs. kir. Kereskedelemügyi Minisztérium kötelékéből kilépnek és a magyar kir. Kereskedelemügyi Minisztérium alá rendeltetnek . . ."

Ez a paragrafus tehát a teljes önállóságot biztosította. Idézzük a 15. §-t:

„1867. május 1-től, vagy ha ez műszaki nehézségek miatt egyáltalában keresztülvihetetlen lenne, június 1-től minden esetre a legmagasabb felség képét viselő és az értéket arab számokkal krajcárban feltüntető levéljegyek és bélyeges borítékok, továbbá értékjelzés nélküli hírlapjegyek kerülnek forgalomba, *mind az előző, mind a magyar postaigazgatás területén,* amelyek elkészítését a cs. kir. Kereskedelemügyi Minisztérium az *előállítási költségek megtérítése ellenében* az egyezmény időtartamára *Magyarország számára is* vállalja . . ."

A paragrafuson belül semmi sem utal a „közös"-ségre. Sőt, kiemeli, hogy két postaigazgatásról van szó. A magyar fél megfizeti az előállítási költségeket, az osztrák viszont bérmunkát vállal. Az a félreérthetetlen fogalmazás, hogy „Magyarország számára is" szintén kizárja a közösködést. Dr. Jerger talán ott téved, hogy a közös uralkodó képe a bélyegeken mindjárt közös kiadást is jelentett volna.

Sajnos dr. Jerger érveinek alátámasztására nem hoz idézeteket, csak általában hivatkozik egyezményre vagy szerzőkre. A művéhez csatolt irodalmi jegyzékben pedig olyan szerzőket említ, akik éppen az ő állításaival szemben lennének tanúk. Ilyen H. Kropf, aki az 1867-es kiadásról a következőket írta: „Tény, hogy a filatéliában ennél a kiadásnál következett be az az *egyedülálló eset,* hogy egy önálló postaigazgatás egy másik postaigazgatás bélyegeit használta."

Idézhetjük Edwin Müllert, aki 1927-ben a következőket írta: „A katalógusok ez ideig nem csináltak gondot az 1867-es kiadás katalogizálásából: besorolták Ausztriához és legjobb esetben rövid, nem ritkán helytelen ismertetéssel megelégedtek. Ha mi is elfogadjuk azt az álláspontot, hogy egy és ugyanazon bélyeget nem szabad két helyen katalogizálni, mégis meggondolandónak tartjuk, hogy kell valamilyen utat találni, amely

számol a tényleges államjogi és postai viszonyokkal. A magyar gyűjtő részére az 1867-es kiadás az önálló magyar postaigazgatás első teljes érvényű kiadása (a magyar posta hivatalos gyűjteményében ez a kiadás mint első magyar kiadás van kezelve és jegyezve), ellentétben az azt megelőző osztrák kiadásokkal, amelyeket magyar bélyegzésekkel mint előfutárokat tekintenek. Ezek még az osztrák postaigazgatás által lettek kiadva és a magyar tisztviselők is az osztrák posta alá voltak rendelve ez időben. Egy magyar gyűjtemény tehát eltekintve az előfutároktól az 1867-es kiadással kezdődik."

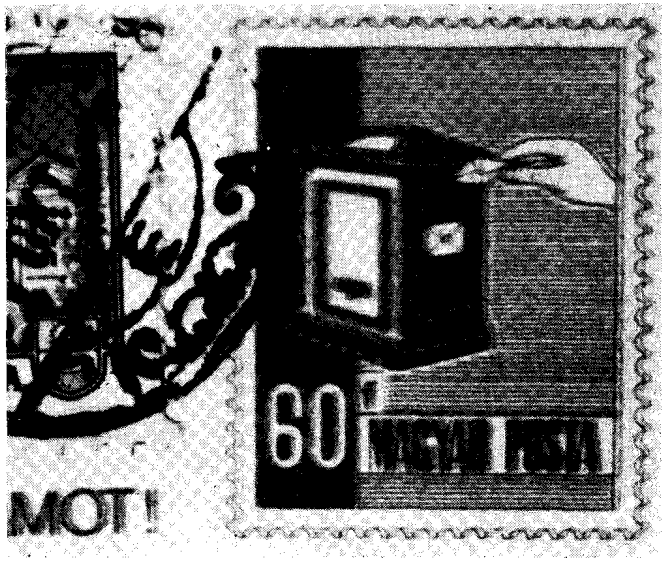
Idézhetünk Madarász Gyulától is, akinek a nevét szintén olvashatjuk az irodalomjegyzékben. Lapunk 1973/2. számában így ír: „A magyar posta által kibocsátott és ennek területén felhasznált bélyegek magyar bélyegek, Magyarország első postabélyegei. Az osztrák posta által kibocsátott, illetve annak területén használt példányok pedig osztrák bélyegek." „... Megjegyzendő még, hogy az 1867-es bélyegek közös kiadásúakként való felfogásával, illetve elnevezésével is találkozunk. Erre vonatkozólag elég annyi, hogy semmiféle közös szerv nem állt fenn, amely közös kiadást eszközölhetett volna, sőt, éppen önálló postaigazgatások külön-külön bocsátották forgalomba, majd vonták ki a forgalomból ezeket a bélyegeket. A kiadás »közös« elnevezése tévesen alkalmazott szóhasználatnak tekinthető, ami talán ennek a nem mindennapos kiadásnak elbírálásában megmutatkozó bizonytalanság következménye, amennyiben nem tesz különbséget a »közös kiadás« és az »egyforma bélyegek használata« között".

E nemzetközileg elismert nagy tudósok megállapításai után érthetetlen számunkra a Magyar Filatélia Vállalat és dr. Jerger felfogása.

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK

Ál-kettősnyomat díjjegyes levelezőlapon

Annak, hogy a klasszikus módon való bélyeggyűjtés egyáltalán nincs a múlt századhoz kötve, és tizenévesek is művelhetik, jó példáját adják a budapesti „Kapcsoltam" szakkör tagjai. Noha csak általános iskolások, szakszerűen kezelik a MONOGRÁFIA VI. köteteit (a többesszám nem elírás!), azonosítva a különböző érdekes bélyegzéseket. A népszerű televíziós műsor — címe a szakkör névadója — megfejtésanyaga tág lehetőséget kínál arra, hogy belőle az ifjú filatelisták témaanyagot válasszanak. Van, aki a fiókpostákat gyűjti, van, aki a kivésett koronás bélyegzőket keresi, de népszerűek a gépi bélyegzések és az automatikus küldeménykezelés érdekességei is. A szakkör az anyag nagy részét továbbadja a MABÉOSZ-nak. Az ifjúsági télapó-ünnepségen kb. 25 ezer db levelezőlapot sorsoltak ki tombolán a rendezők az ifjú filatelisták között. Ebben az anyagban bukkant elő az ábrán látható szép álkettősnyomat, bizonyítva, hogy napjaink tömeganyaga is érdemes arra, hogy elmélyedjünk benne, megmentve belőle a filatéliai értékeket, a bélyegzéseket, bérmentesítési érdekességeket és — mint példánk mutatja — a nyomási különlegességeket. (V. G.)

Kárpátalja postabélyegzői 1939—1944

II. rész — Táblázatok

DR. PALOTÁS ZOLTÁN

Az 1981/2-es számunkban közölt cikk második részeként közöljük Kárpátalja *postahivatalainak* 1939—1944 között használt körbélyegzőit, így az 1939-es ideiglenesen használt kisegítő gumibélyegzőket, valamint az acél pótkeletbélyegzőket, végül a tartós használatra kiadott kétnyelvű bélyegzőket, helységenként, ill. postahivatalonként (első hat táblázat). További két oldalon a kárpátaljai *postaügynökségek*, egy oldalon pedig a *mozgóposták* és az ún. *jegyzékelő menetek* bélyegzőit adjuk meg.

A helységnevek az akkori hivatalos formában szerepelnek, magyar és rutén nyelven, mellettük a települések lélekszáma ezerben, az 1941. évi magyar népszámlálás szerint.

A kisegítő és pótkeletbélyegzőknél megadjuk használatuk időtartamát (hónap és nap, az év mindig 1939). A feltüntetett használati napok számából, valamint a települések lélekszámából következtetni lehet a bélyegzések ritkaságára. Az, hogy a kétnyelvű bélyegzők meddig voltak használatban, a vonatkozó forrásokból nem állapítható meg pontosan, de a legtöbb ilyen körbélyegzőt általában 1944 őszéig használták, sőt néhányat a szovjet hadsereg bevonulása után is: ezeknél a felső, magyar nyelvű helységnevet kivésték és a kelet sorrendjét megfordították.

Ahol olyan megjegyzésre volt szükség, amely utal arra, hogy az illető postabélyegző a többitől — az általánostól — eltér, pl. a helységet az erdélyi megyékhez csatolták, vagy pl. postaügynökségből átminősítették, véséshiba van a szövegben stb., ott ezt a megfelelő rovatban feltüntettük.

A bélyegzők típusait KOSTYÁN Ákosnak a MONOGRÁFIA VI. kötetében használt jelöléseivel adtuk meg.

A postahivatalok bélyegzőinek táblázatánál a VI. kötet 420—454. oldalai, valamint „A bélyeggyűjtő" c. lap 1939. évi 12. és 1940. évi 1. és 2. száma, a ki nem adott bélyegzőknél a VI. kötet 464—465. oldalai, a postaügynökségi bélyegzőknél az 578—595. oldalak, végül a mozgóposta bélyegzőknél, valamint a jegyzékelő- és egyéb postameneteknél a 768—775., ill. a 797—800. oldalak megjelölésével kell kiegészítenünk a 81/2. számban felsorolt irodalom első pontját (23. oldal).

Megemlítjük, hogy létezett még 1 db kétnyelvű KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE és számos kétnyelvű P. U. LEVÉLSZEKRÉNYBŐL bélyegző is.

Indokolt volna megemlíteni az első bécsi döntéssel (1938. XI. 2.) visszacsatolt postahivatalokat és postaügynökségeket is, noha azok 1939 és 1944 között nem tartoztak Kárpátaljához, de előtte és utána igen. Felsorolásukra egy későbbi számunkban térünk vissza.

SOR-SZÁM	TELEPÜLÉS ILL. POSTAHIVATAL	NÉPESSÉG (1000 fő)	KISEGÍTŐ GUMIBÉLYEGZŐ			ACÉL PÓTKELETBÉLYEGZŐ			KÉTNYELVŰ HK-BÉLYEGZŐ	
			szám	használat 1939	nap	szám	használat 1939	nap	típus	év
1	AKNASZLATINA (AKNA-СЛАТИНА) 1941-ben Máramaros megyéhez csatolták	8.9	127	III. 23 - V. 6.	45	109 357	III. 23 - VII. 25. V. 6 - VII. 25.	120 81	873 alul zárójel 1v z_{10} alul ív díszítés 877 alul zárójel 7v z_{10} alul ív díszítés	1939-41 1941 - 1939-41 1941 -
2	ALSÓAPSA Egynyelvű bgző Előbb p. ü. volt 1941-ben Máram. megyéhez csatolták	8.3	–	–	–	–	–	–	1	1942-
3	ALSÓKARASZLÓ ЗАРИЧА Előbb p. ü. volt	2.0	–	–	–	–	–	–	87	1944-
4	ALSÓNERESZNICE НЕРЕСНИЦА	2.4	211	III. 26 - V. 6.	42	370	V. 7 - VII. 24.	79	87 874 A 874 B	1939- 1942- 1942-
5	ALSÓSZINEVÉR СИНЕВИРЬ	3.3	217	III. 28 - IV. 21.	24	332	IV. 22 - VII. 25.	95	87 874 A	1939- 1942 -
6	ALSÓVERECKE НИЖНИ ВЕРЕЦКИ	2.4	–	–	–	303	III. 30 - VII. 25.	118	870 875 A	1939- 1942-
7	ANTALÓC АНТАЛОВЦЫ	1.1	242	III. 23 - IV. 21.	29	344	IV. 22 - VII. 25.	95	87	1939-
8	BERCSÉNYIFALVA ДУБРИНИЧЬ	1.6	125	III. 22 - IV. 20.	30	333	IV. 21 - VII. 25.	96	87	1939-
9	BEREGKISALMÁS ЗАЛУЖЬ	0.9	256	III. 25 - IV. 21.	28	328	IV. 22 - VII. 25.	95	87	1939-
10	BEREGKÖVESD КИВЯШДЬ	1.5	212	III. 27 - IV. 20.	25	326	IV. 21 - VII. 25.	96	87	1939-
11	BEREGLEÁNYFALVA ЛАЛОВО	1.0	262	III. 25 - IV. 21.	28	339	IV. 22 - VII. 23.	93	87	1939-
12	BEREGRÁKOS (БЕРЕГ-РАКОШЬ)	3.6	243 247	III. 23 - IV. 23. III. 23 - V. 11.	32 50	340 397	IV. 22 - VII. 27. V. 6 - VII. 27.	97 83	873	1939 - (alul zárójel)
13	BEZŐ БЕЖОВЦЫ	1.6	269	III. 30 - IV. 9.	11	315	IV. 10 - VII. 23.	105	87	1939-
14	BILKE БИЛКИ	6.3	253	III. 26 - V. 4.	40	113 379	III. 26 - VII. 23. V. 5 - VII. 23.	120 80	87 874 A 874 B	1939- 1939- 1942-

15	BRÓD БРОДЪ	1,7	254	III. 28 - IV. 20.	24	348	IV. 21 - VIII. 23.	94	87	1939-
16	BUSTYAHÁZA БУШТИНО	3,3	120	III. 22 - V. 7.	46	325 383	IV. 3 - VII. 23. V. 8 - VII. 23.	112 76	87 874 A 874 B 874 C	1939 - 1939 - 1940 - 1942 -
17	CSERNOHOLOVA ЧЕРНОГОЛОВА	2,1	–	–	–	307	III. 30 - VII. 23.	116	87	1939-
18	CSONTOS КОСТРИНА	1,7	258	IV. 4 - V. 6.	33	366	V. 7 - VII. 23.	78	87	1939-
19	DOLHA ДОВГОЕ	4,7	123	III. 21 - V. 6.	47	106 394	III. 21 - VII. 28. V. 7 - VIII. 5.	130 91	87 874 A 874 B	1939 - 1939 - 1941 -
20	DOMBÓ ДУБОВОЕ	6,0	–	–	–	116	III. 26 - VII. 28.	125	87 874 A	1939 - 1940 -
21	DUSZINA (Pü. is volt) ДУСИНА	1,1	220	IV. 5 - V. 6.	32	352	V. 7 - VII. 30.	85	87	1939-
22	FELSÖVERESMART ВЕЛИКА КОПАНЯ	3,0	109 270	III. 19 - IV. 7. IV. 8 - IV. 20.	20 13	350 381	IV. 21 - VII. 28. nem használták	99 –	87	1939-
23	FENYVESVÖLGY СТАВНА	2,3	–	–	–	311	III. 30 - VII. 30.	123	87 874 A	1939 - 1943 -
24	FRIGYESFALVA КЛЕНОВЦЫ	0,3	250	III. 23 - IV. 20.	28	338	IV. 21 - VII. 30.	101	87	1939-
25	GOROND (Mezőterebessel egyesitettek 1943-ban l. ott is) ГОРОНДА	0,2	116 265 277	III. 19 - IV. 9. IV. 20 - IV. 21. IV. 10 - V. 7.	22 2 28	335 393	IV. 22 - VII. 30. IV. 22 - VII. 30.	100 100	87	1939-
26	GYERTYÁNLIGET КОБЫЛЕЦКА ПОЛЯНА	2,3	268	III. 24 - IV. 21.	29	343	IV. 22 - VII. 30.	100	870 875 A	1939 - 1942 -
27	HAJASD ВОЛОСЯНКА	1,8	–	–	–	312	III. 31 - VII. 29.	121	87 874 A	1939 - 1944 -
28	HÁRSFALVA (Pü. volt) НЕЛЬПИНО	2,8	–	–	–	–	–	–	87	1942-
29	HÁTMEG ЗАГАТЬЯ	1,6	259	III. 26 - IV. 20.	26	346	IV. 21 - VII. 29.	100	87	1939-
30	HERINCSE ГОРИНЧОВО	5,4	111 240 279	III. 21 - IV. 9. IV. 10 - IV. 20. IV. 10 - IV. 20.	20 11 11	334 391	IV. 21 - VII. 31. IV. 21 - VII. 21.	102 92	87 874 A	1939 - 1943 -

SOR-SZÁM	TELEPÜLÉS ILL. POSTAHIVATAL	NÉPESSÉG (1000 fő)	KISEGÍTŐ GUMIBÉLYEGZŐ			ACÉL PÓTKELET BÉLYEGZŐ			KÉTNYELVŰ HK-BÉLYEGZŐ	
			szám	használat 1939	nap	szám	használat 1939	nap	típus	év
31	HUSZT ХУСТЪ	21.1	101	III.18-V.10.	131	310	III.31-VII.31.	123	87	1939-
			101	V.15-VII.30.		314	III.31-VII.31.	123	874	
			102	III.18-IV.8.	22	360	IV.28-VII.31.	95	A,B,C	1939- (VII.15.)
			103	III.18-IV.8.	22	363	V.12-VII.31.	81	D,E,F, G,H	1939- (VII.27.)
			115	III.24-IV.8.	15	368	V.10-VIII.21.	104	I	1939-44
			231	IV.8-V.12.	35	371	V.7-VIII.11.	97	I	1944-
			232	IV.8-IV.28.	51	389	V.9-VII.31.	84	J,K	1940-
			233	IV.8-IV.28.	51	392	V.9-VII.31.	84	L,M	1944-
32	ILONCA ИЛЬНИЦА	5.6	257	III.27-IV.20.	25	336	IV.21-VII.30.	101	87	1939-
33	ILOSVA ИРШАВА	3.9	121	III.20-V.6.	48	103	III.20-VII.29.	132	87	1939-
						398	V.7-VII.29.	84	874 A	1939-
									B,C	1940-
34	IRHÓC БУЛХОВЦЫ	4.8	219	III.28-IV.21.	25	330	IV.21-VIII.2.	104	87	1939-
									874 A	1942-
35	ISZKA ИЗКИ	1.3	260	III.20-IV.27.	39	331	IV.28-VIII.3.	98	87	1939-
									874 A	1944-
36	JENKE Előbb p.u. volt ЕНКОВЦЫ	0.7	—	—	—	—	—	—	87	1942-
37	KÁLNIK КАЛЬНИКЪ	1.5	112	III.24-IV.11.	19	342	IV.20-VIII.3.	106	87	1939-
			267	III.21-IV.19.	30					
			275	IV.11-IV.19.	9	390	IV.20-VIII.3.	106		
38	KERECKE КЕРЕЦКИ	3.3	213	III.29-IV.20.	23	347	IV.21-VIII.3.	105	87	1939-
									874 A	1944-
39	KIRÁLYHÁZA Ugocsa megyéhez csatolták 1941-ben (КИРАЛЬГАЗА)	5.2	107	III.18-IV.9.	23	321	IV.5-VIII.2.	120	872	1939-41
			108	III.18-IV.9.	23	376	V.6-VIII.2.	89	1v z10	1941-
			236	IV.10-V.5.	26				875 A,B	1939-41
			237	IV.10-V.5.	26	400	V.6-VIII.2.	89	7v z10	1941-
40	KIRÁLYMEZŐ УСТЧОРНА	2.0	218	III.27-IV.20.	25	337	IV.21-VIII.4.	106	87	1939-
									874 A	1939-
									B	1940-
									C	1941-
41	KISBEREZNA МАЛОЕ БЕРЕЗНОЕ	1.1	—	—	—	319	IV.2-VIII.2.	123	870	1939-
42	KLENOVA Előbb p.u. volt КЛЕНОВА	1.0	270	V.16-X.1.	139	—	—	—	87	1944-

43	KOVÁCSRÉT КУШНИЦА	2.9	–	—	–	367	V.8– VIII.3.	88	87 874 A	1939- 1943-
44	KÖKÉNYES ТЕРНОВО	4.6	215	III.28– IV.22.	26	327	IV.23– VIII.13.	112	87	1939-
45	KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА	12.7	263	III.25– V.7.	44	110 320 380	III.25– VIII.2. III.24– VIII.2. V.8– VIII.2.	131 132 87	87 874 A B C	1939- 1939- 1939- 1940-
46	KÖVESLIGET ДРАГОВО	6.7	–	—	–	341	IV.21– VIII.2.	104	87	1939-
47	KÖZÉPAPSA 1941-ben Máram.m-hez csat. СЕРЕДНАЯ АПША	4.6	–	—	–	308	III.30– VIII.2.	126	870 1V z_{10}	1939-41 1941-
48	LIPCSE ЛИПЧА	4.6	114 252 276	III.28–IV.8. IV.9–IV.20. IV.21–V.6.	12 12 16	349 388	V.7– VIII.2. V.7– VIII.2.	88 88	87	1939-
49	LYUTA ЛЮТА	4.1	–	—	–	313	III.31– VIII.2.	125	87	1939-
50	MAGYARKOMJÁT ВЕЛИКИ КОМЯТЫ	4.0	110 239 278	III.19–IV.15. IV.15–V.8. IV.16–V.8.	28 23 23	396 399	V.9– VIII.2. V.9– VIII.2.	86 86	870	1939-
51	MAJDÁNKA МАЙДАНЪ	3.6	246	III.26– IV.22.	28	329	IV.23– VIII.2.	102	87 874 A	1939- 1942-
52	MALOMRÉT Előbb p.ü.volt, Fényvesvölgy-höz tart. МАЛОМРЕТ	0.1	–	—	–	–	—	–	87	1944-
53	MEZŐTEREBES СТРАБИЧОВО	4.9	–	—	–	–	—	–	87	1939-
54	NAGYBEREZNA ВЕЛИКОЕ БЕРЕЗНОЕ	4.0	118	III.21– V.8.	49	102 378	III.27– VIII.2. V.8– VIII.2.	129 87	870 875 A B C D, E	1939- 1939- 1939- 1941- 1944-
55	NAGYBOCSKÓ ВЕЛИКИЙ БОЧКОВЪ	7.4	128	III.23– V.3.	42	112 385	III.30– VIII.13. V.3– VIII.13.	137 103	870 875 A B,C	1939- 1939- 1942-
56	NAGYLUCSKA ЛУЧКИ	7.0	–	—	–	309	III.31– VIII.14.	137	87	1939-
57	NAGYPOLÁNY ВЕЛИКА ПОЛЯНА	0.9	273	IV.7– V.7.	31	361	V.8– VIII.12.	97	870	1939-
58	NAGYRÁKÓC Előbb p.ü. volt ВЕЛИКИЙ РАКОВЕЦЪ	4.2	–	—	–	–	—	–	870	1944-

SOR-SZÁM	TELEPÜLÉS ILL. POSTAHIVATAL	NÉPESSÉG (1000 fő)	KISEGÍTŐ GUMIBÉLYEGZŐ szám	használat 1939	nap	ACÉL PÓTKELETBÉLYEGZŐ szám	használat 1939	nap	KÉTNYELVŰ HK-BÉLYEGZŐ típus	év
59	NAGYSZÖLLŐS Ugocsa megyéhez csatolták 1941-ben (НАДЬ-СЕВЛЕВШЬ)	13.3	104 105 106 234 235 240 265	III. 18 - IV. 8. III. 18 - IV. 8. III. 18 - IV. 8. IV. 8 - V. 7. IV. 8 - V. 7. V. 9 - VIII. 9. V. 9 - VIII. 9.	22 22 22 30 30 93 93	322 324 353 387	IV. 1 - VIII. 13. IV. 1 - VIII. 13. VIII. 13 - IX. 8. IV. 8 - VIII. 13.	135 135 27 129	873 7V Z10 877 A, B, C, D 7V Z10 877 E, F, 7V Z10 7 G, H	1939-41 1941- 1939-41 1941 1940-41 1941- 1944-
60	ÖKÖRMEZŐ ВОЛОВОЕ	5.9	—	—	—	108 386	III. 26 - VIII. 13. III. 26 - VIII. 13.	141 141	874 A B C	1939- 1939- 1940-
61	PERECSENY ПЕРЕЧИНЬ	3.7	124	III. 20 - V. 5.	47	115 382	III. 29 - VIII. 13. V. 7 - VIII. 13.	138 99	87 874 A B C	1939- 1939- 1940- 1944-
62	PODHERING előbb p.ü. volt ПОДГОРЯНЫ	2.1	—	—	—	—	—	—	87	1941-
63	POLENA ПОЛЯНА	1.2	126	III. 22 - V. 6.	46	372	V. 7 - VIII. 11.	97	87 874 A	1939- 1944-
64	POROSKÓ ПОРОШКОВО	2.9	252	III. 29 - IV. 4.	7	306	III. 29 - VIII. 11.	136	87 874 A	1939- 1944-
65	RAHÓ РАХОВЪ	12.5	266	III. 25 - V. 10.	47	111 345 395	III. 25 - VIII. 14. V. 7 - VIII. 14. V. 7 - VIII. 14.	143 100 100	87 874 A B, C D, E	1939- 1939- 1939- 1940-
66	RAKASZ előbb p.ü. volt РОКОСВА	3.7	—	—	—	—	—	—	87	1942-
67	REMETEVASGYÁR РЕМЕТСКИЕ ГАМРЫ	0.9	227 229	IV. 7 - V. 6. IV. 7 - V. 6.	30 30	362 365	V. 7 - VIII. 11. V. 7 - VIII. 11.	97 97	870	1939-
68	SZEKLENCE СОКИРНИЦА	3.7	113 251	III. 28 - IV. 8. III. 28 - V. 6.	12 40	364 377	V. 7 - VIII. 13. V. 7 - VIII. 13.	99 99	87	1939-
69	SZENTMIKLÓS ЧИНАДЬЕВО	2.8	117	III. 19 - V. 7.	50	358	V. 8 - VIII. 11.	96	87 87	1939-44 1944-
70	SZEREDNYE СЕРЕДНОЕ	2.6	241	III. 23 - V. 12.	51	114 384	III. 23 - VIII. 11. III. 12 - VIII. 11.	142 153	87 874 A	1939- 1939-
71	SZOBRÁNC СОБРАНЦЫ	1.6	—	—	—	301 302	III. 29 - VIII. 11. III. 29 - VIII. 11.	136 136	87 874 A B C	1939- 1939- 1940- 1944-
72	SZOLYVA СВАЛЯВА	8.4	119 216 239	III. 20 - VIII. 17 VII. 1 - VIII. 7. VII. 1 - VIII. 17	151 38 48	104	III. 20 - VIII. 17.	151	87 874 A B, C D	1939- 1939- 1939- 1940-

73	TAKCSÁNY СТАКЧИНЬ	1.9	—	—	—	317	IV. 7 – VIII. 17.	134	87	1939-
74	TALABORFALU ТЕРЕБЛЯ	2.9	214	III. 28 – V. 7.	41	356	V. 8 – VIII. 17.	102	87	1939-
75	TARACKÖZ ТЕРЕШВА	3.3	248	III. 23 – VIII. 17.	148	323	IV. 2 – VIII. 17.	138	87 874 A	1939- 1939-
76	TÉCSŐ 1941-ben Máramaros megyéhez csatoltak (ТИЧЕВЬ)	10.7	249	III. 22 – V. 7.	47	107 375	III. 22 – VIII. 17. V. 8 – VIII. 17.	149 102	872 1v z_{10} 875 A, B 7v z_{10} 7c	1939-41 1941 – 1939-41 1941 – 1942
77	TISZABOGDÁNY БОГДАНЬ	5.8	264	III. 26 – V. 6.	42	373	V. 7 – VIII. 18.	104	87 874 A	1939 – 1941 –
78	TISZABORKÚT КВАСЫ	1.9	261	III. 26 – V. 6.	42	355	V. 7 – VIII. 20.	106	87	1939-
79	TORONYA ТОРУНЬ	1.6	255	III. 27 – V. 5.	40	351	V. 6 – VIII. 20.	107	87	1939-
80	TREBUSAFEJÉRPATAK ТРЕБУШАНЫ	2.6	130	III. 25 – V. 6.	43	374	V. 7 – VIII. 22.	108	87 874 A	1939- 1940-
81	TURJABISZTRA ТУРЯ БЫСТРА	1.7	—	—	—	305	III. 29 – VIII. 20.	145	870	1939-
82	TURJAREMETE ТУРЯ РЕМЕТА	2.7	129	III. 22 – V. 6.	46	359	V. 7 – VIII. 20.	106	870	1939-
83	UBLYA УБЛЯ	1.3	—	—	—	318	IV. 1 – VIII. 20.	142	87	1939-
84	UTCÁS УЛИЧЬ	1.3	—	—	—	316	IV. 1 – VIII. 20.	142	87	1939-
85	VISK Máramaros megyéhez csat. (1941) (ВЫШКЬ)	7.6	245	III. 25 – V. 7.	44	354	V. 5 – VIII. 21.	109	872 1v z_{10}	1939-41 1941-
86	VOLÓC ВОЛОВЕЦЬ	2.3	122	III. 21 – V. 9.	50	105 369	III. 21 – VIII. 21. V. 20 – VIII. 21.	154 94	87 874 A 874 B	1939- 1939- 1940-
87	ZSDENYOVA ЖДЕНЬОВО	0.9	–	—	—	304	III. 30 – VIII. 31.	155	87 874 A	1939- 1943-

ÁTVETT, DE HASZNÁLATRA KI NEM ADOTT EGYNYELVŰ BÉLYEGZŐK:
(7. típus, valamennyi „A" ellenőrző betűvel, TÉCSŐ „A" és „B" ell. betűvel)

AKNASZLATINA, BEREGKISALMÁS, BEREGKÖVESD, BEREGLEÁNYFALVA, BEREGRÁKOS, BEZŐ, BILKE, DOLHA, FELSŐVERESMART, HERINCSE, HUSZT, ILOSVA, JENKE, KIRÁLYHÁZA, MAGYARKOMJÁT, MEZŐTEREBES, NAGYLUCSKA, NAGYSZŐLLŐS, TARACKÖZ, TÉCSŐ, VISK.

POSTAÜGYNÖKSÉGEK BÉLYEGZŐI 1939-1944

SOR-SZÁM	POSTAÜGYNÖKSÉG	lélek-szám (ezer)	típus	használat
1a	ALSÓAPSA НИЖНЯ АПША	8.3	870 t_1	1940-41
1b	ALSÓAPSA Máramaros megyéhez csatolták 1941-ben, ekkor a cirill betűket kivették. 1942-től postahivatal.		1v t_V	1941-42
2	ALSÓBISZTRA НИЖНЯ БЫСТРА	3.2	870 t_1	1940-
3	ALSÓHUNKÓC ХУНЬКОВЦЫ	0.8	87 t_1	1940-
4	ALSÓKALOCSA КАЛОЧА ГОРБЫ	4.7	878 t_1	1942-
5	ALSÓKARASZLÓ ЗАРИЧА 1944-től postahivatal	2.0	87 t_1	1941-44
6	ALSÓSZELISTYE СЕЛИЩЕ	2.5	87 t_1	1940-
7	BACSAVA БАЧОВО	0.7	87 t_1	1941-
8	BARNABÁS БЕРЛЕБАШЬ Rahóhoz tartozott	1.8	87 t_1	1941-
9	BEREZNA БЕРЕЗОВО	3.2	87 t_1	1943-
10	CIRÓKAÓFALU СТАРИЧА	0.9	87 t_1	1940-
11	CSOMÁNFALVA ЧОМАЛЬЕВО	2.1	87 t_1	1940-
12	DRÁGABÁRTFALVA ДОРОБРАТОВО	2.1	87 t_1	1944-
13	DRUGETHÁZA ЗАРИЧОВО	2.1	87 t_1	1942-
14	DUSZINA ДУСИНА	1.1	87 t_1	1939-44
15	FELSŐKEREPEC ВЫШНИЙ КОРОПЕЦЬ	0.6	870 t_1	1940-
16	FELSŐNERESZNICE НОВОСЕЛИЦА A cirillbetűs szöveg hibás: az И helyett N szerepel	3.0	87 t_1	1943-
17	FELSŐSZINEVÉR СИНЕВИРЬ ПОЛЯНА	1.0	870 t_1	1941-
18	FELSŐVERECKE ВЫШНИ ВЕРЕЦКИ	1.9	870 t_1	1943-
19	FELSŐVIZNICE ВЫШНА ВЫЗНИЦА	1.3	870 t_1	1942-
20	HÁRSFALVA НЕЛЬПИНО 1942-től postahivatal	2.8	87 t_1	1940-42
21	HOLUBINA ГОЛУБИННОЕ	1.9	87 t_1	1941. III.-XI.30.
22	HORLYÓ ГУДЛЬОВО	1.3	87 t_1	1939-

23	HUSZTSÓFALVA ДАНИЛОВО	1.2	87 t_1	1940-
24	IGNÉC ЗНЯЦЕВО	3.0	87 t_1	1940-
25	JENKE ЕНКОВЦЫ 1942-től postahivatal	0.7	87 t_1	1940-42
26	KARCSAVA КАРЧАВА	0.5	87 t_1	1940 IV.15-XII.19.
27	KISLUBOKA ГЛУБОКА	0.6	87 t_1	1942-43
28	KLENOVA КЛЕНОВА 1944-től postahivatal	1.0	87 t_1	1939-44
29	MALOMRÉT ЖОРНАВА 1944-től postahivatal. Fenyvesvölgyhöz tartozott	0.2	87 t_1	1941-44
30	NAGYRÁKÓC ВЕЛИКИЙ РАКОВЕЦЪ 1944-től postahivatal.	4.2	870 t_1	1941-44
31	NEVICKÉ НЕВИЦКОЕ	0.8	87 t_1	1940-42
32	PASZIKA ПАСЬКА	1.0	87 t_1	1940-42
33	PODHERING ПОДГОРЯНЫ 1941-től postahivatal	2.1	87 t_1	1939-41
34	RAKASZ РОКОСВА 1942-től postahivatal	3.7	87 t_1	1940-42
35	SÓSLAK СОЛЯ	0.7	87 t_1	1940-42
36	SZÁLDOBOS САЛДОБОШЪ	2.1	87 t_1	1941-
37	SZÖLLŐSEGRES ЭГРЕШЬ	2.6	87 t_1	1940-41
38	VUCSKÓMEZŐ ВУЧКОВОЕ	1.0	87 t_1	1941-

ÁTVETT, DE HASZNÁLATRA KI NEM ADOTT P. ÜGYN. BÉLYEGZŐK:

BEDŐHÁZA БЕДЕВЛЯ
BEREGKISFALUD СИЛЦЕ
BEREGLEÁNYFALVA ЛАЛОВО
BEZŐ БЕЖОВЦЫ
BILIN БИЛИНЪ
BUBULISKA БОБОВИЩЕ
FELSŐRIBNICE ВЫШНЯ РЫБНИЦА
FELSŐVERESMART ВЕЛИКА КОПАНЯ
LOHÓ ЛЕНОВЦЫ
LONKA ЛУГЪ
MAGYARKOMJÁT ВЕЛИКИ КОМЯТЫ
NAGYMOGYORÓS КОПИНОВЦЫ
NEGRÓC НЕГРОВЕЦ
TURJA BISZTRA ТУРЯ БЫСТРА
UGLYA УГЛЯ

MOZGÓPOSTA BÉLYEGZŐK

Sor-szám	A mozgó-posta jele	* VISZONYLAT	típus	használatban
1a	33 M	BUDAPEST/ KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА A, B, C	810	1939-
1b	33 T	KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА / BUDAPEST A, B, C	829	1939-
2a	34 M	BUDAPEST/ KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА A, B, C	870	1940-43
2b	34 T	KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА / BUDAPEST A, B, C	820	1939-43
3a	39 M	BUDAPEST/ TARACKÖZ ТЕРЕЩВА A, B, C	810	1939-
3b	39 T	TARACKÖZ ТЕРЕЩВА / BUDAPEST A, B, C	820	1939-43
4a	61 M	MUNKÁCS - VOLÓC ВОЛОВЕЦ	81	1939-43
4b	61 T	VOLÓC ВОЛОВЕЦ – MUNKÁCS	82	1939-43
5a	72 M	UNGVÁR - SIANKI A, B	7	1939-
5b	72 T	SIANKI – UNGVÁR	7	1939-
6a	74 M	BEREGSZÁSZ – KOVÁCSRÉT КУШНИЦА	81	1939-
6b	74 T	KOVÁCSRÉT КУШНИЦА – BEREGSZÁSZ	82	1939-
7a	305 M	BUDAPEST-NAGYKÁROLY/KIRÁLYHÁZA A, B	720	1940-
7b	305 T	KIRÁLYHÁZA –NAGYKÁROLY/BUDAPEST A, B	720	1940-
7c	305 M	BUDAPEST-NAGYKÁROLY/ KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА C, D, E	877	1941-
7d	305 T	KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА -NAGYKÁROLY/BUDAPEST C, D, E	878	1941-
8a	306 M	DEBRECEN - KIRÁLYHÁZA A, B	7	1940-41
8b	306 T	KIRÁLYHÁZA – DEBRECEN A, B	7	1940-41
8c	306 M	BUDAPEST-DEBRECEN-KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА	813	1941-43
8d	306 M	BUDAPEST-DEBRECEN-KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА A	872	1941-43
8e	306 T	KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА – DEBRECEN-BUDAPEST	822	1939-44
8f	306 T	KÖRÖSMEZŐ ЯСИНА – DEBRECEN-BUDAPEST A	822	1939-44
9a	384 M	BEREGSZÁSZ - KOVÁCSRÉT КУШНИЦА	81	1940-
9b	384 T	KOVÁCSRÉT КУШНИЦА – BEREGSZÁSZ	82	1940-

JEGYZÉKELŐ ÉS EGYÉB POSTAMENETEK BGZŐI

* A / JELZI, HOGY AZ EZT KÖVETŐ SZÖVEG A BGZŐ-BEN ALUL, KÜLÖN KEZDVE SZEREPEL

1	ANTALÓC - UNGVÁR	1	1942-
2	BEREGSZÁSZ-KOVÁCSRÉT КУШНИЦА	81	1939-
3	FENYVESVÖLGY СТАВНА – UNGVÁR	82	1940-
4	KIRÁLYMEZŐ-TARACKÖZ/ УСТЧОРНА-ТЕРЕЩВА	822	1939-44
5	KOMLÓS КОМЛУШЬ - NAGYSZÖLLŐS	821	1944-
6	KOVÁCSRÉT КУШНИЦА – BEREGSZÁSZ	82	1939-44
7	KÖRÖSMEZŐ- TARACKÖZ / ЯСИНА – ТЕРЕЩВА I, II, III.	822	1939-44
8	MÁRAMAROSSZIGET-AKNASZLATINA-TARACKÖZ	11	1942-44
9	NAGYSZÖLLŐS – KOMLÓS КОМЛУШЬ	811	1944-
10	TARACKÖZ-AKNASZLATINA-MÁRAMAROSSZIGET	11	1942-44
11	TARACKÖZ-KIRÁLYMEZŐ/ТЕРЕЩВА-УСТЧОРНА	822	1939-44
12	TARACKÖZ-KÖRÖSMEZŐ/ТЕРЕЩВА-ЯСИНА I, II, III.	822	1939-44
13	UNGVÁR – ANTALÓC	1	1942-44
14	UNGVÁR – FENYVESVÖLGY СТАВНА	81	1940-44

Tábori posta Kárpátalján 1939

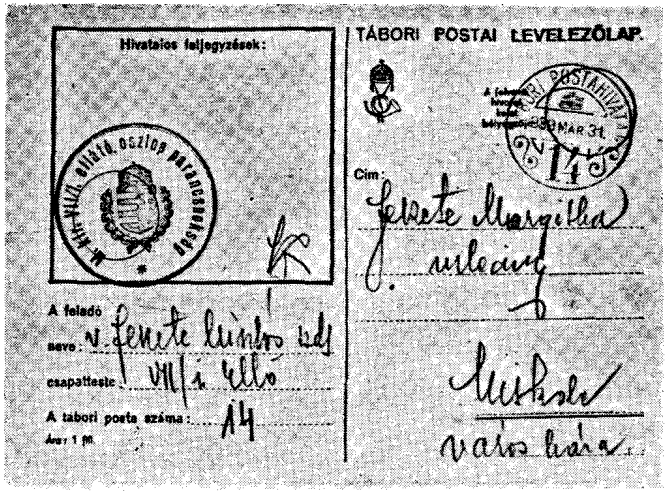
DR. SIMÁDY BÉLA

Történelmi előzmények

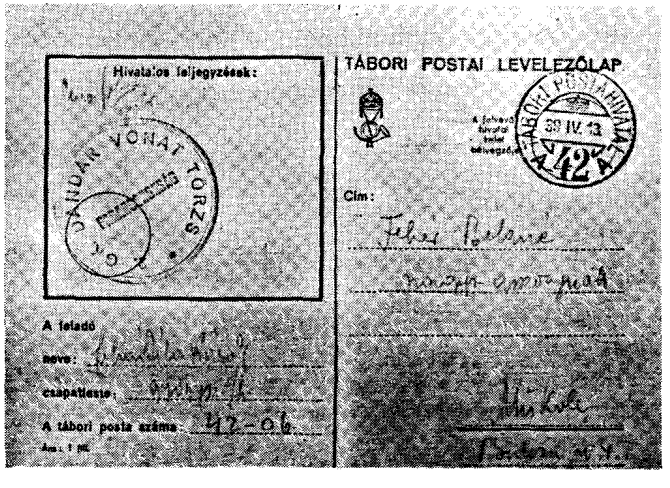
Teleki Pál miniszterelnök 1939. március 10-én a minisztertanács ülésén meghozatta a döntést, hogy a német hadsereg Csehszlovákiába történő bevonulása, illetve Szlovákia függetlenségének kikiáltása esetén a magyar hadsereg elfoglalja Kárpátalját a németek hozzájárulása nélkül is. A határozatról azonnal értesítették Rómát és Varsót, kiemelve azt, hogy ha Szlovákia a lengyel—magyar közös határ megvalósítása nélkül a német birodalom hatalma alá kerülne, ez olyan hatalmi túlsúlyt biztosítana Németországnak, amely a magyar, a lengyel és az olasz érdekeket is veszélyeztetné. Március 12-én aztán Hitler értesítette a magyar kormányt, hogy „Csehszlovákia a szétesés küszöbén áll, Németország el fogja ismerni Szlovákia függetlenségét, de a kárpát-ukrán kormánynak nem ad hasonló elismerést. Magyarországnak van tehát 24 órája arra, hogy megoldja Kárpátalja kérdését." Március 14-én a németekkel történt előzetes megállapodás alapján Szlovákia kikiáltotta függetlenségét. Ugyanazon a napon hajnalban a Volosin-kormány is proklamálta Kárpát-Ukrajna önállóságát, kérve a német birodalom védnökségét. Március 15-én a hajnali órákban a magyar hadsereg megkezdte a bevonulást Kárpátaljára és néhány nap alatt megszállta azt. Az ukrán nacionalista ún. „Szics"-gárdisták némi ellenállást fejtettek ki a magyar csapatokkal szemben, bízva abban, hogy Németország eleget tesz a Volosin-„kormány" kérésének. Kárpátalja megszállása március 18-án teljesen befejeződött. Március 23-án a magyar hadvezetőség elrendelte, hogy az uzsoki vasútvonal biztosítása érdekében a hadsereg szálljon meg néhány olyan pontot az Ung völgyétől nyugatra, amelyek a csehszlovák közigazgatási beosztás szerint Szlovákiához tartoztak. A magyar csapatokkal szemben a szlovák hadsereg egynapos földi és légi ellenállást fejtett ki. A magyar—szlovák határmegállapító bizottság április 3-án írta alá a megállapodást, amely Magyarországnak juttatta az Ungtól nyugatra fekvő megszállt területeket is.

Tábori posta Kárpátalján

A hadrakelt seregnél a postaszolgálatot a katonai tábori postahivatalok látták el. Nem tudjuk, hogy az 1939. március 15-én megindult katonai akció során az egyes csapattestek tábori postahivatalai mikor kezdték meg működésüket, és azt sem, hogy mely helységekben működtek. Csak annyit tudunk, hogy milyen számú (és milyen ellenőrzőbetűs) tábori postabélyegzőket használtak. Azt is tudjuk, hogy 1939-ben Kárpátalján az utolsó tábori postahivatal április 30-án fejezte be működését.

Az 1939. március 16. és április 30. között Kárpátalján működött tábori postahivatalok bélyegzőinek jegyzéke: 13, 13 A, 14, 14 A, 16, 16 A, 17, 17 A, 19, 19 A, 21, 21 A, 24, 26,

26 A, 27, 27 A, 28, 28 A, 31, 31 A, 40, 42, 42 A, 43, 43 A, 44, 44 A, 47, 47 A, 52 A, 53, 56, 56 A, 57, 57 A, 61 A, 62, 66, 66 b, 67, 67 b, 68, 68 A — azaz 25 tábori postahivatal, összesen 44 darab bélyegzőt használt.

KLASSZIKUS
ÉS MODERN
BÉLYEGGYŰJTEMÉNYEKET,
RÉGI LEVELEKET, JOBB DARABOKAT

állandóan vásárolok

SZEKERES BENEDEK JÓZSEF
bélyegszaküzlet

1137 BUDAPEST XIII., Katona József u. 2/e.
Telefon: 129-350

Az 1871-es első nyomású kétkrajcáros rányomott bélyeg

DR. SIMÁDY BÉLA

Az 1871-es 2 krajcáros levelezőlap és az 5 krajcáros postautalvány volt a két, elsőként forgalomba bocsátott hazai gyártású értékcikk. Kőnyomatos levélbélyegeinket és a rányomott bélyeges borítékainkat két és fél hónappal megelőzve, már 1871. február 15-én forgalomba kerültek. Az 1871-es kiadás történetéből ismert, hogy a postaigazgatóság az Államnyomda első gyártmányai közül csak a levelezőlap és a postautalvány forgalomba helyezését engedélyezte, azt is csak kényszerűségből (v. ö. Monográfia III. kötet 128—133. és 173—178. oldalak).

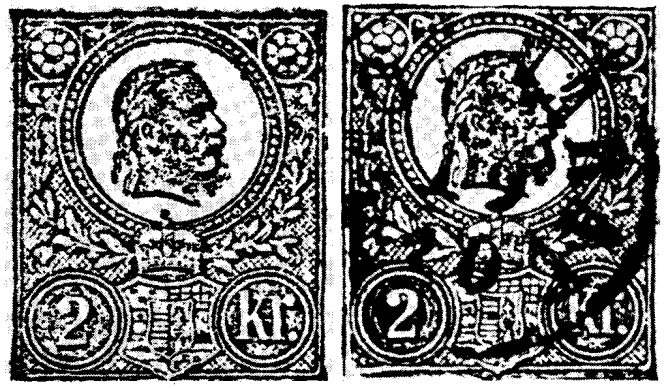
Az Államnyomda 1871. január 27-i kimutatása szerint addig kinyomtatásra és kikészítésre került 138 700 darab levelezőlap és 112 000 darab postautalvány. Igen nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy ez a mennyiség került február 15-én forgalomba. A forgalomba bocsátott levelezőlapok és postautalványok rányomott bélyegeit ugyanaz a kifogás érte, mint a megsemmisítésre került levélbélyegeket és rányomott bélyeges borítékokat; ezért az Államnyomda igyekezett azokat új nyomóeszközök készítésével minél előbb kicserélni. A kifogásolt külsejű levelezőlapok és postautalványok gyakorlatilag mindössze egy-két hónapig voltak forgalomban.

Az első gyártású levelezőlapok 2 krajcáros rányomott bélyegének ismertetőjelei megegyeznek a kőnyomatos „első kétkrajcáros" levélbélyeg ismertetőjeleivel, bizonyítva e kétfajta bélyeg azonos származását (v. ö. Monográfia III. kötet 174. oldal). Ezek az ismertetőjelek a következők:

— a bélyegkép színes vonalai vastagabbak, mint a későbbi típusokon, ezért a képrészletek eredeti formái megváltoztak;
— a fej felületét és a nyakat színes foltok borítják, a szem rajzolata összefolyó;
— a jobb oldali keretvonal a felső sarok alatt sérült;
— a gyöngykeret belső köre a jobb oldali 17—18. gyöngyszem között megszakad, vagy elvékonyodik;
— a nyak alapvonala ívelt, vastag vonal;
— a bal oldali kerek mezőben a 2-es számjegy talpától balra fehér, kopott felület található.

A továbbiakban ezt az első gyártású 2 krajcáros rányomott bélyeget tekintjük a könyvnyomású 2 krajcáros *I. típusának*. Az I. típusú rányomott bélyegek mindig aranysárga színűek.

II. típus. Az első gyártmányok kudarca után a rányomott bélyegek átfordított egyképes eredeti dúcát

1—2. ábra: Az első 2 krajcáros (I. típus)

3. ábra: II. típus

4. ábra: III. típus

javították, ezt az első javítás eredményezte a II. típust, amelyet az eddigi szakirodalom — mivel az „első 2 krajcáros könyvnyomatos" még nem volt ismert — az I. típusnak tekintette. A II. típusú rányomott bélyeges levelezőlapok már 1871. február végén forgalomba kerültek. Ismertetőjelei a következők:

— a bélyegkép színes vonalai vékonyabbak, finomabbak;
— a fej és a nyak felülete tiszta;
— a többi ismertetőjel azonos az I. típuséval.

A II. típusú 2 krajcáros rányomott bélyegek aranysárga, sárga és narancssárga színekben fordulnak elő.

III. típus (korábban II. típus). Az egyképes eredeti dúc újbóli javítása következtében keletkezett, 1872-ben került forgalomba. Ismertetőjelei a következők:

— a jobb oldali keretvonal ép;
— a korona feletti gyöngysor a kereszttől balra sérült;
— a nyak hármas alapvonalú;
— az I. és a II. típusnál is meglevő ismertetőjel: a gyöngykeret belső köre a jobb oldali 17—18. gyöngyszem között megszakad, vagy elvékonyodik, a III. típusnál is mutatkozik. A III. típusú 2 krajcáros rányomott bélyegek narancssárga és barnásnarancs színekben fordulnak elő. Itt kell megjegyezni azt, hogy az 1872-ben megjelent címszalag rányomott bélyege mindig III. típusú 2 krajcáros.

5 krajcár

Az „első könyvnyomású 5 krajcáros" rányomott bélyeg csak postautalványon fordul elő, ennek ismertetése megtalálható a Philatelica 1975/1. számában.

Index

1 *László Surányi: The Szeged issue 1919.*

The study contains the monographic description of the local issue with the overprint „Magyar Nemzeti Kormány, Szeged, 1919". The author describes the local social, political and economic conditions of those times, the aim of the said issue, problems of the technical execution and printing failures due to these. The catalogue section tries to help through a realistic pointsystem the evaluation of prices.

2 *Dr. Rüdiger Wurth (Austria): Postal service of the D.D.S.G.*

The study describes beside setting up of the D. D. S. G. postal service several stations with such service at the Lower Danube, their postmarks and types of same. It deals also with the franking varieties as well as their rarity. One merit of the study is that besides the evaluation in points of these cancellations it gives also the Austrian Schilling value of the different frankings.

3 *Our position taken up in the question of the first Hungarian stamp*

The editorial office takes position against the views of Dr. Anton Jerger enumerating historical facts, the most important stipulations of the provisional postal agreement of 1867 as well as the views of the worldwide most prominent researchers.

Please note — informations, publications, new explorations.

— bogus-doubble prints on postal stationary postcards — research of the youth study circles.

4 *Dr. Zoltán Palotás: Cancellations Ruthenia 1939—1944. II. — Tables*
Tables

As part of the study in N° 1981/2 we publish now the tables of cancellations of post offices, post agencies and travelling post offices indicating also the period of use of the subsidiary auxiliary cancellations.

5 *Dr. Béla Simády: Fieldpost Ruthenia 1939*

The article gives a brief summary of historical events preceding as well as the list of field-post cancellations used in Carpathian-Ukraine (with numbers and control letters).

6 *Dr. Béla Simády: The first printed stamp of 2 kr—1871*

A brief, comprehensive review of the 2 Kr postal stationary postcard being on of the most interesting items of the classical period. An interesting description of the firts lithographed postcards, which are identical which the stamps made with the same method but destroyed.

Sommaire

1 *László Surányi: Emission de timbres en 1919 à Szeged*

L'étude donne une description monographique des émissions locales de timbres avec surcharge: „MAGYAR NEMZETI KORMÁNY, SZEGED, 1919" (Gouvernement national hongrois, Szeged, 1919). Son auteur expose les rapports entre la situation économique, sociale et politique de l'époque, le but des émissions de ces timbres, les problèmes techniques se présentant dans leur exécution ainsi que les nombreuses erreurs découlant de tout cela. La partie du catalogue consiste en un essai dans l'estimation des prix, à partir d'une évaluation basée sur une échelle de points.

2 *Dr. Rüdiger Wurth (Austriche): Services postaux de la Compagnie de navigation à vapeur du Danube*

Donnant un apercu de la création du service postal de la D.D.S.G. cette étude fait connaitre toutes les stations fluviales du Bas-Danube, où fonctionnaient des bureaux de poste, ainsi que les cachets utilisés et leurs types. Il décrit également les variations dans les affranchissements et leurs raretés. Un intérêt tout spécial de cette étude consiste dans le fait qu'en même temps qu'une évaluation sur une échelle de points, elle donne aussi les valeurs en schillings autrichiens des affranchissements.

3 *Prise de position au sujet du premier timbre hongrois*

La rédaction prend position face à la thèse du dr. Anton Jerger, en énumérant les faits historiques, les principaux paragraphes de l'accord postal provisoire signé en 1867, ainsi que l'opinion des chercheurs les plus notables au point de vue international.

Nous attirons votre attention: Informations, Communiqués, Nouvelles découvertes

— pseudo-double impression sur carte-postale
— recherches des Cercles philatéliques de la Jeunesse.

4 *Dr. Zoltán Palotás: Cachets posteux en Sub-Carpathie de 1939 à 1944 — Tableau*

Comme suite à l'Etude parue dans le No. 2/1981, nous donnons dans le présent numéro le tableau des cachets des Bureaux de Poste, Agences Postales et Postes Ambulantes, en indiquant la période exacte de l'utilization des cachets auxiliaires.

5 *Dr. Béla Simády: Poste militaire en Sub-Carpathie en 1939*

Cet article fait un résumé des précédents historiques et donne la liste des cachets utilisés par les bureaux de la poste militaire en Sub-Carpathie. (Avec leurs numéros et lettres d'identification.)

6 *Dr. Béla Simády: les cartes postales avec impression du timbre de la valeur de 2 kreuzers 1871*

La carte postale avec impression du timbre de 2 kreuzers représente une des pièces les plus intéressantes de l'époque classique. L'auteur de cet article donne une vue d'ensemble sur ce sujet. Cette étude présente d'une façon intéressante les premières cartes postales lithographiées, identiques aux timbres fabriqués par le même moyen, mais qui ont été détruits.

Inhaltsverzeichnis

1 *László Surányi: Die Szegediner Ausgabe 1919*

Die Studie enthält die monographische Beschreibung der Lokalausgabe mit überdruck „Magyar Nemzeti Kormány, Szeged, 1919". Der Verfasser beschreibt die örtlichen gesellschaftlich-, politischen und Wirtschaftlichen Verhältnisse der genannten Epoche, den Zweck der Ausgabe, die Probleme der Technischen Ausführung und die sich daraus ergebenden vielen Druckfehler. Der Katalogenteil versucht die Preise durch ein realistisches Punktsystem aus zu arbeiten.

2 *Dr. Rüdiger Wurth (Österreich): Der Postdienst der D.D.S.G.*

Neben dem Zustandekommen des Postdienstes der D. D. S. G. beschreibt die Studie sämtliche Schiffstationen der unteren Donau mit Postdienst, deren Stempel und die Type dieser, Die Frankatur Verschiedenheiten, sowie deren Rarität werden ebenfalls bekanntgegeben. Eine Stärke der Studie besteht darin, dass nebst der Bewertung in Punkten dieser Stempel auch der Ö. Schilling Wert der Frankaturen angegeben wird.

3 *Unsere Stellungsnahme zur Frage der ersten ungarischen Briefmarke*

Die Redaktion nimmt gegen die Ansichten des Herrn Dr. Anton Jerger, die historischen Fakten, die Wichtigsten Bestimmungen des im Jahre 1867 Unterzeichneten vorläufigen Postabkommens sowie die Meinung der im Weltmasstabe meist angesehenen Forscher in Betracht ziehend Stellung.

Bitte beachten Sie — informationen, Mitteilungen, neue Entdeckungen.

— Schein-Doppeldruck auf Postkarten — die Fachzirkel der Jugend forschen.

4 *Dr. Zoltán Palotás: Poststempel der Karpaten—Ukraine 1939—1944. II. Tabellen*

Als Teil der in der Nummer 1981/2 erschienen Studie werden in dieser Nummer die Tabellen der Stempel der Postämte, Postagenturen und der Postambulanzen nebst Angabe der genauen Zeitdauer der Anwendung der Aushilfsstempel bekanntgegeben.

5 *Dr. Béla Simády: Feldpost in der Karpaten—Ukraine 1939*

Der Artikel gibt — nebst der kurzen Zusammenfassung der geschichtlichen Vorereignissen — das Verzeichnis der in der Karpaten-Ukraine verwendten Feldpoststempel (mit Angabe der Nummer und des Kontrollbuchstabens) bekannt.

6 *Dr. Béla Simády: Die erste aufgedruckte 2 kr—Marke — 1871*

Kurze, umfassende Beschreibung der interesantesten, auf Postkarte zu 2 Kr gedruckten Postwertzeichens der klassischen Periode. Es werden die ersten mit Steindruck hergestellten Postkarten gezeigt, welche mit den in gleicher Weise verfertigten, aber vernichteten Briefmarken übereinstimmen.

СОДЕРЖАНИЕ

1 *Ласло Шурани: Выпуск марок в Сегеде в 1919 году*

Исследование является монографиай, дающей описание марок местного издания с напечаткой „Magyar Nemzeti Kormány, Szege, 1919" (Венгерское Национальное Правительство, Сегед 1919 год). Автор знакомит с местными общественными, политическими и экономическими отношениями того времени, целями выпуска марок, техническими проблемами их выпуска и проистекающими отсюда многочисленными типографическими ошибками. В каталоге, содержащимся в работе, делается попытка оценить стоимость марок на основе реального разбора.

2 *Д-р Рюдигер Вурт (Австрия). Почтовая слижба Дунайского парового пароходства*

В данном исследовании показа создания почтовой службы D. D. S. G. рассказывается о всех почтовых службах нижнедунайских портов, применявшихся в них типах почтовых штемпелей. Автор знакомит с формани, в том числе редкими, освобождавшими от уплаты почтовых сборов. Ценность исследования состоит в том, что наряду балльной оценкой гашений в нем дается стоимость форм, освобождающих от уплаты почтовых сборов, в австрийских шиллингах.

3 *Мнение относительно первой венгерской марки*

Редакция, опираясь на исторические факты, наиболее существенные параграфы временного почтового соглашения 1867 года, мнения наиболее авторитетных исследователей высказывает свою позицию по отношению к воззрениям Антона Ергера.

Для вашего внимания — информация, сообщения, новые открытия — двойные оттиски на почтовых карточках — имеющих номинальную стоимость, ищут в молодежных кружках филателистов.

4 *Д-р Золтан Палоташ: Почтовые штемпеля. Закарпатья в периоде от 1939 до 1944 г. II. Таблицы.*

В дополнение к исследованию, опубликованному во 2 номере нашего журнала за 1981 г., в этом номере помещены таблицы штемпелей почтовых ведомств, агенств, передвижных почт, с точным указанием использования дополнительных штемпелей.

5 *Д-р Бела Шимади: Полевая почта в предгорьях Карпат в 1939 г.*

В статье дается перечень штемпелей полевой почты в предгорьях Карпат вместе с кратким историческим экскурсом.

6 *Д-р Бела Шимади: Первая прилаженная марка 2 крайцера (1871)*

Автор коротко показывает открытку 2 крайцера, одну из самых интересных прилаженных марок классического периода. В статьи он и пишет о первых открытках, печатанных литографским способом, которые соответствуют маркам, но уже уничтоженным- то же самого способа.

ISSN 0 324—4806

Eng. szám: III/SZI213/1976.

1000 — 82.0158 Ságvári Nyomda, Budapest

Ára: 30,— Ft.